Поки маємо час, усім робімо добро (Посл. Св. Павла Гал. 6.10)

НАША ВІРА

ВСЕУКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ГАЗЕТА

ГРУДЕНЬ 2017 Р.
№ 12 (357)

м. Київ

Газета заснована 1 вересня 1989 року наш індекс 61671

Христос народився! Славімо Його!

РІЗДВЯНЕ ПОСЛАННЯ

Патріярха Київського і всієї Руси-України ФІЛАРЕТА

Преосвященним архипастирям, боголюбивим пастирям, чесному чернецтву та всім вірним Української Православної Церкви Київського Патріярхату

Дорогі браття і сестри!
ХРИСТОС НАРОДИВСЯ! СЛАВІМО ЙОГО!

Кожного року ми, радіючи, святкуємо Різдво Христове. Немало християн відзначають цю подію як народне свято, не задумуючись над його значенням. Різдво Христове прямо стосується не тільки сутности християнської віри, а буття всього людства, сенсу нашого життя. У чому ж полягає сенс нашого життя? Невже тільки в тому, щоб прожити 70 – 80 років, а потім перетворитися в небуття, як вчать атеїсти? Ні!

Бог створив людину безсмертною душею, тому вічне існування душі не залежить від нашої віри. Людина може і не вірити у своє безсмертя, але її безсмертя не залежить від неї, а від Творця, тобто від Бога.

Людина могла бути безсмертною не тільки душею, але й тілом, якби повірила Богові і виконувала Його заповідь. Але, на превеликий жаль, перші люди – Адам і Єва – не повірили Богу і порушили Його заповідь. Тому і померли духовно, а також і тілом. У людську природу ввійшло зло. Тому всі люди, які походять від Адама і Єви, заражені гріхом і смертю. Людина своєю силою не здатна визволитись ні від гріха, ні від смерти, тому Самому Творцеві треба було оновити людську природу.

Яким чином Бог благозволив оновити людську природу, тобто визволити від гріха і від смерти, або, іншими словами, спасти людину? З великої і безмежної любови, яку ми не можемо навіть уявити собі, Бог благозволив з'єднатись з людською природою в Особі другої Іпостасі. Син Божий стає людиною, не перестаючи бути Богом. Цю віру ми, християни, сповідуємо в Символі віри: *«Вірую… в Сина Божого, що… для нас, людей, і ради нашого спасіння зійшов з небес, і втілився від Духа Святого і Марії Діви, і став людиною».*

Закінчення на стор. 2.

Різдвяна зірка. Твір Феодосія Гуменюка. 1990 р.

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ:

Різдвяне послання Вселенського Патріярха Варфоломія 2
Щоб вогонь українського духу не згасав 4
Народне богослов'я про обряди Святвечора 5
Сівач мудрости народної 6-7
Коли спільний човен перекинеться, винні будуть всі 12
Мовне питання – це питання свободи 13
Перший пам'ятник Олегу Ольжичу в Житомирі 14
«В наймах у сусідів» 14
Треба змінювати себе, люди добрі! 15

РІЗДВЯНЕ ПОСЛАННЯ

Патріярха Київського і всієї Руси-України ФІЛАРЕТА

Закінчення. Початок на стор. 1.

Яким чином Син Божий стає людиною, не перестаючи бути Богом, людський розум не може збагнути, тому втілення Сина Божого апостол Павло називає великою таїною благочестя. У світі багато є таємничого і незрозумілого, але ми одне приймаємо на віру, а інше приймаємо як реальність або закон, дію якого ми не розуміємо.

Цю подію, тобто втілення Сина Божого, або Його народження, тобто Різдво Христове, ми сьогодні святкуємо. Для чого народився Син Божий? Для того, щоб подолати в людській природі гріх і смерть. Якби Син Божий не народився від Святого Духа і Марії Діви, визволення людської природи не відбулося б і спасіння не звершилось. Син Божий з'єднався з тлінною природою, тобто з природою, яка потребує їжі, втомлюється і помирає. Він взяв людську природу, щоб зробити її кращою.

Син Божий народжується не в царських чертогах, хоч Він – Цар Вселенної, а у яслах тварин, не має де прихилити голову. Чому? Щоб подолати гордість, яка є початком всякого гріха.

У свято Різдва Христового ми влаштовуємо вертеп, часто не розуміючи і не усвідомлюючи його значення. Ми співаємо в колядках: «Ой, радуйся, земле, Син Божий народився!» Що це означає? Це означає, що прийшло спасіння людського роду, бо народився Спаситель, Який визволить людей від гріха і смерти.

Радість Різдва Христового витікає із того, що народжений у Вифлеємській печері Господь наш Ісус Христос від Пресвятої Діви Марії і Святого Духа визволив нас від гріха і смерти. Чи це справді так? Так, це – істина. І доказом цієї істини є насамперед воскресіння Христове. Воно свідчить, що смерть переможена. І до воскресіння Христового пророки та і Сам Христос, воскрешали мертвих, але вони потім знову помирали. Христос воскрес і вже не помирає, тому що людська природа Сина Божого стала нетлінною. Доказом перемоги Христа Спасителя є також святі, які благодаттю Святого Духа і своїми подвигами очистились від гріха. Усі ми також маємо можливість досягнути праведности, якщо будемо мати живу і тверду віру і нелицемірну любов.

Наші захисники України від агресора, які віддають своє життя, теж виявляють любов, про яку сказав Христос Спаситель: *«Немає більше від тієї любови, як хто душу свою покладе за друзів своїх»* (Ін. 15: 13). Тому всім нам треба любити один одного, мати тверду віру в нашого Спасителя Господа Ісуса Христа, народження Якого ми нині святкуємо.

У цей радісний святковий день вітаю вас, дорогі браття і сестри, з Різдвом Христовим і Новим роком. Вітаю зі святом Президента України Петра Порошенка, Верховну Раду, український уряд, наші Збройні Сили, вірних і мужніх захисників нашої Батьківщини, які не шкодують навіть свого власного життя. Вітаю всіх наших земляків-українців, розсіяних по всьому світу: в Америці і в Канаді, в Європі і в Австралії, які люблять свою Батьківщину і допомагають їй.

У ці радісні святкові дні подякуймо Господу нашому Ісусу Христу за Його безмежну любов до нас, грішних, щоб Він дарував нам перемогу над видимими і невидимими ворогами, мир, єдність українського народу і благоденство. Будемо керуватися у своєму житті правдою і любов'ю, які можуть привести нас до вічного блаженного життя. Нехай світлосяйне проміння Вифлеємської зірки осяює наші душі і серця світлом миру, любови і правди.

ХРИСТОС НАРОДИВСЯ! СЛАВІМО ЙОГО!
Філарет, Патріярх Київський і всієї Руси-України
Різдво Христове, 2017/2018 рр., м. Київ

Патріярше послання на Різдво Христове

ВАРФОЛОМІЙ,

Милістю Божою Архиєпископ Константинопольський, Нового Риму і Вселенський Патріярх,

Всій повноті Церкви, Благодать, милість і мир Від Христа Спасителя народженого у Вифлеємі

Дорогі у Христі браття і возлюблені чада,

Милістю Божою, ми знову сподобились досягти великого свята народження во плоті Божественного Слова, Яке прийшло у світ дарувати нам «добробуття», відпущення гріхів, визволення з неволі діянь закону і від смерти, щоб дати нам справжнє життя та велику радість, яку «ніхто не може відібрати від нас».

Ми приймаємо «вседосконалого Бога», Який «приніс любов на землю», Який стає «ближче до нас аніж ми самі». Через приниження, Бог Слово спускається до створених істот «через невимовну і незрозумілу поблажливість». «Невмістимий» вміщається в утробі Діви. Великий робиться маленьким. Цей великий розділ нашої віри, як досконалий Бог «став людиною для людства», залишається «невимовною» таємницею. «Велика таємниця божественного втілення залишається таємницею».

Ця дивна і парадоксальна подія, «прихована від віків і поколінь», є основою для обоження людського буття по благодаті. «І нема ні в кому іншім спасіння. Бо під небом нема іншого Імени, даного людям, щоб ним ми мали спастися».

Це найвища спасительна правда для людини. Ми належимо Христу. Все з'єднане з Христом. У Христі відроджується тлінна наша природа, відновлюється те, що створено за образом Божим і відкривається всім людям шлях до подоби Божої. Прийнявши людську природу, Божественне Слово, через спільне божественне провидіння і загальне спасіння, започатковує єдність людства. Однак, не лише людина спасається, але і все довкілля. Подібно до того, як падіння першостворених людей призвело до упадку всього створеного, так і втілення Сина і Слова Божого приносить спасіння всього створеного. «Свобідним пізнається творіння тоді, коли ті, що раніше були в темряві, стають синами світла». Василій Великий закликає нас святкувати святе Різдво Христове як «загальне свято всього творіння», як «спасіння світу, день народження людства».

На жаль, ми знову чуємо спів «Христос народжується» в світі, сповненому насильства, небезпечних змагань, соціяльної нерівности та порушення основних прав людини. В 2018 році виповнюється сімдесят років з моменту всесвітнього проголошення прав людини, що після жахливого досвіду та руйнування Другої світової війни висвітлило загальні високі ідеали, які повинні імперативно поважати всі народи і нації. Однак, ігнорування цієї Декларації триває, різноманітні зловживання та навмисні неправильні тлумачення прав людини підривають повагу до них та їхню реалізацію. Ми продовжуємо не вчитися з історії, або ми не хочемо вчитися. Ні трагічний досвід насильства чи руйнування людської особи, ні проголошення високих ідеалів людства не запобігли продовженню насильства і війни, розгортанню сили та експлуатації людей людьми. Також використання технічних засобів та надзвичайних досягнень науки або економічного прогресу не сприяли утвердженню соціяльної справедливости та встановленню бажаного миру. Натомість у нашій епосі збільшилося потурання багатим, а глобалізація руйнує умови соціяльної згуртованости та гармонії.

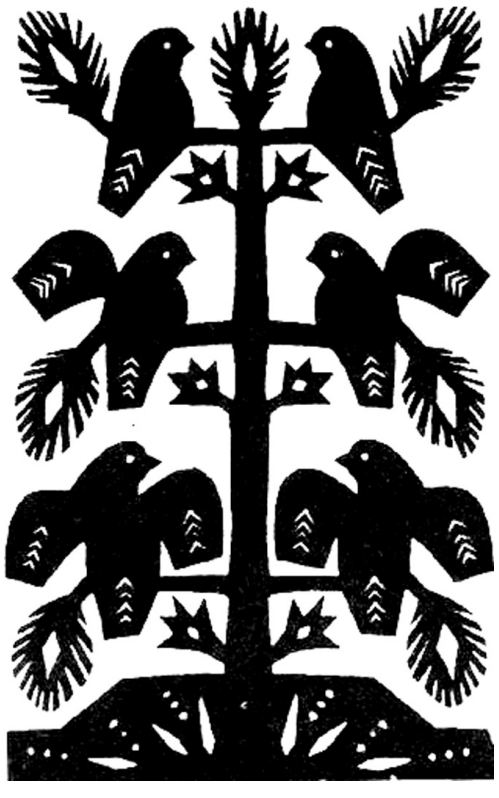

Церква не може ігнорувати ці загрози для людської особи. «Немає нічого більш священного за людину, природу якої прийняв Бог». Ми боремося за людську гідність, для захисту свободи і справедливости людини, добре знаючи, що «справжній мир походить від Бога», що трансцендентна тайна втілення Слова Божого та обоження людини по благодаті розкриває істину про свободу і про божественну долю людини.

Ми живемо в Церкві у свободі дарованій Христом, у Христі, і з Христом. Вогнем цієї свободи є любов, яка «не шукає тільки свого», любов «від чистого серця». Той, хто залежить від власного «Я», шукає своєї волі і самодостатній, той, хто шукає лише власного обоження і задоволений самим собою, обертається тільки навколо себе і свого індивідуального самолюбства – така людина бачить інших лише як загрозу своїй індивідуальній свободі. Натомість свобода у Христі завжди орієнтована на свого ближнього, завжди спрямована до іншого, завжди говорить про правду в любові. Мета віруючих полягає не в тому, щоб стверджувати свої права, а «наслідувати і виконувати права Христові», зі смиренням та з вдячністю.

Оця істина життя в Христі, свобода як любов і любов як свобода, є наріжним каменем та гарантією майбутнього людства. Ґрунтуючись на цьому істотному бутті, ми зможемо зустріти великі виклики цієї епохи, які загрожують не тільки нашому добробуту, але й людському роду.

Істина про «Боголюдину» як відповідь на сучасні «люди-боги» та як доказ нашого вічного призначення підкреслює Святий і Великий Собор Православної Церкви (Крит, 2016): «Православна Церква утверджує Боголюдину як остаточну міру всього: «Ми говоримо не про обожену людину, а про Бога, Який став людиною». Вона викладає істину спасенної віри в Боголюдину та Її Тіло, в Церкву як місце та спосіб життя у свободі. Вона дає змогу жити «по правді та в любові», а також ще на землі брати участь у житті Христа Воскреслого».

Втілення Слова Божого є свідченням і впевненістю, що Христос особисто керує історією як шляхом до Небесного Царства. Звичайно, шлях Церкви у напрямку до Царства, яке не реалізується дистанційно чи незалежно від історичної дійсности – або від його протиріч і пригод – ніколи не був без труднощів. Втім, саме серед цих труднощів Церква свідчить про правду і виконує свою освячувальну, пастирську та преображуючу місію. «Істина є стовпом і підґрунтям Церкви... Стовпом Всесвіту є Церква ... і це велика тайна, тайна благочестя».

Браття і чада у Господі,

Святкуймо разом Різдвяні свята благоволінням Слова Божого, що поселилося в нас, з насолодою та повнотою радости. На Фанарі ми молимося, щоб наш Господь і Спаситель, який втілився та спустився до роду людського, дарував кожному фізичне та духовне здоров'я в цьому новому році, разом зі спокоєм та любов'ю одне до одного. Нехай Він захистить Свою святу Церкву і благословить діла її служіння на славу Його святого та оспіваного Імени.

Різдво, 2017

† Константинопольський Варфоломій,

палкий молитвеник перед Богом за всіх Вас

Вчитися бути людиною

Раїса ЛИША

«Життя влаштоване так, що людина не може передбачити, які наслідки принесе її діяльність у майбутньому», – таку думку почула нещодавно від мешканця теренів Козацького краю щодо причин теперішніх труднощів і проблем становлення й розвитку України, що їй вже вкотре в історії доводиться долати небезпеку руїни, яка несподівано являє нам свої багатоликі ознаки.

Дійсно, поруч з національним піднесенням бачимо впізнавані блукання в порожнечі, на які все ще «працює» інерція штампів совєтського комунізму.

Але й нова епоха всебічного розвитку технологій та наукових відкриттів не гармонізує світ черговою привабою ілюзії безмежних можливостей людини та зовнішньої матеріяльної всемогуті – як головного стрижня поступу. Хоча в суті своїй це та сама секуляризація чи десакралізація свідомости, яка ставить зовнішнє, минуще матеріяльне начало вище від вічного, духовного і є фактично основною причиною сучасної кризи людини і матеріялістичної західної цивілізації.

Бо, власне, що таке руїна (чи хаос) нашого часу як не порушення сакрального смислу життя й самого образу людини та її єдности з Творцем?

Відтак це руйнація духовного світу особи, а отже й суспільства, захаращення його речами випадковими, безсутнісними та облудними, котрі застують світло, в якому людина може побачити себе і свій шлях правдиво та прозрівати волю Божого Провидіння.

Нині ми увіч переконалися, як позначилися вже в роки незалежности України ігнорування та недостатня увага з боку влади й суспільства до засадничих духовно-світоглядних і культурних цінностей національного буття: віри, церкви, мови, питомого, витриманого в горнилі тисячоліть сакруму світобачення, з якого постали вежі високих моральних чеснот, шляхетної глибокої культури, героїчної багатої історії…

Парадокс сучасного стану українського соціуму якраз у тому, що всі ці духовні скарби насправді є, а з другого боку – їх ніби й не видно, бо бракує свідомих носіїв духа й культури для нового втілення їх у життя.

Коли до керма відновленої держави кинулися комуністи, для яких національна свобода, як і віра, мова, культура, та взагалі високі духовні смисли уявлялись здебільше чимось не обов'язковим, обтяжливим, «вигадкою», що заважає «робити діло». Чи йшлося їм про відродження національної громадянської самосвідомости суспільства, про скрижалі віри та незалежну Помісну Церкву, про утвердження рідної мови і правдиве слово преси та збереження пам'яток історії й культури?..

Тож і маємо наслідки…

Але попри все маємо також справжнє Боже диво, що в тому розбурханому зламі часів відродження української національної самосвідомости відбулося!

І вона діє. Суспільство спромоглося відродити світоглядні ідеали і внести їх в контекст нового часу – як духовно будуючу силу – завдяки Майданові 2004, Революції Гідности та жертовній праці самовідданих особистостей. Та передусім – завдяки глибинній, божественно правдивій силі бачення світу й людини, що його велика народна душа зберігає у підсвідомості, у звичаях, у вірі й культурі.

Однак і руїна бездуховности й неправди не перестала розверзати безпуття і порожнечу. Бо багато хто й далі живе так, ніби все ще його не стосується. Що думати-гадати про недостатньо прозірливу духовно-культурну та громадянську державницьку стратегію суспільства, коли чимало українців досі не додумались навіть до такої очевидної, простої ніби речі, що треба говорити рідною мовою, аби віднайти скарб, який обереже тебе і твій світ в усі часи!

Втім, якщо українцям є що сказати сьогодні про справжні перемоги в протистоянні з духовною руїною, то це тому, що пращури наші знали ціну духовно-світоглядних основ буття і не втомлювалися за будь-яких негод впродовж віків і тисячоліть творити сакрум України й універсум світогляду, який робить нас присутніми в минулому, теперішньому і майбутньому. І якою сучасною виявляється рідна давнина, що в ній зоріє світло майбутнього! Пращури донесли нам те, що в нашій історії, як і в кожного народу, залишається нетлінним у вічності, що свідчить про божественне начало буття і найвищу місію людини й народу у Божому задумі.

Тож не дивно, що однією з найголовніших заповідей в правічному українському світобаченні й світосприйманні було «Не зашкодь!». Бо предки наші відчували себе мешканцями цілого Божого Всесвіту, розвидняли душею дім світобудови. І може найповніше це пізнав і вимовив у нашому часі дисидент-шістдесятник і письменник, глибокий візіонер людини і України майбутнього Микола Руденко, який мав право сказати: «Всесвіт став мені домом».

Досвід таких людей як Микола Руденко, Василь Стус, Петро Григоренко, Михайло Горинь, В'ячеслав Чорновіл, Ярослав Лесів, Іван Сокульський, Іван Дзюба, Євген Сверстюк… та ціле покоління борців за волю людини й України, як героїчна Небесна Сотня Майдану, як усі, хто захищає свою землю від агресора – це досвід тих, хто зміг в часи межових випробувань піднестись над собою і побачити себе і людей з висоти Божого Всесвіту.

І ми, що тепер стоїмо в нашому часі лицем до лиця з непорушними законами Божої світобудови, бачимо, що без опанування й сповідування основоположних моральних чеснот піднестися в ту висоту неможливо без того священного обладунку, а тим паче не вийде подолати духовну руїну суспільства.

Пращури це відали. Сковорода, Шевченко, козацьке лицарство знало, Мазепа… щирі добрі люди знали і знають… Але сучасний світ у своїх марнославних турботах призабув.

Отож і коїться легітимізація зла, аморальности, встановлюється неправда й безбожна «пост-правда».

Однак багатовікова ціла історія людства доконечно засвідчує, що має смисл лише як історія духовного й культурного звершення людей і народів, покликаних Творцем до світла найвищої правди і волі.

І події останніх десятиліть в Україні й у світі вказують на те, що людство має стати в обороні божественної гідности і покликання людини.

Ще в 90-і роки український філософ з Канади Євген Гурко в своїй книзі «Місія людини» писав: «Майбутнє свободи перебуває у великій небезпеці». Сьогодні ця проблема ще побільшала. Але так чи інакше вона існувала в усі часи. **Отже мусимо творити духовну синтезу нашого часу, або за словом народної мудрости «вчитися бути людиною», і бути собою, українцями. А це значить не зрадити Божу любов, волю і правду і рідну святість майбутнього України.**

Новорічне та різдвяне вітання читачів та редакції «Наша віра» від Зеновія Филипчука

Щастя й мир у Вашу хату,
Долю щиру та багату.

Щоб у рідній Україні
Були впевнені та вільні.

І завжди роботу мали,
По чужинах не блукали.

Хай для Вас і всіх, хто – з Вами,
Небо світить молитвами.

Сили Вам, що є в природі,
Та у рідному народі.

Господи, наш дух скріпи
Й на добро благослови!

Шановні Добрі Люди!

З радістю прийняли Ваше чудове поздоровлення!

Хай всепереможна світла сила Свободи, Миру, Добра, Правди і Радости переповнює наші душі і наше життя в рідній Україні!

Сієм-вієм-посіваєм!

З Новим Роком Вас вітаєм!

З любов'ю, священик Василь Пишний, священик Володимир Дерев'янко, священик Павло Тєпін і всі рубанівці.

Храм Святої Покрови, с. Рубанівське, Васильківський район на Січеславщині.

Педагогічна сторінка

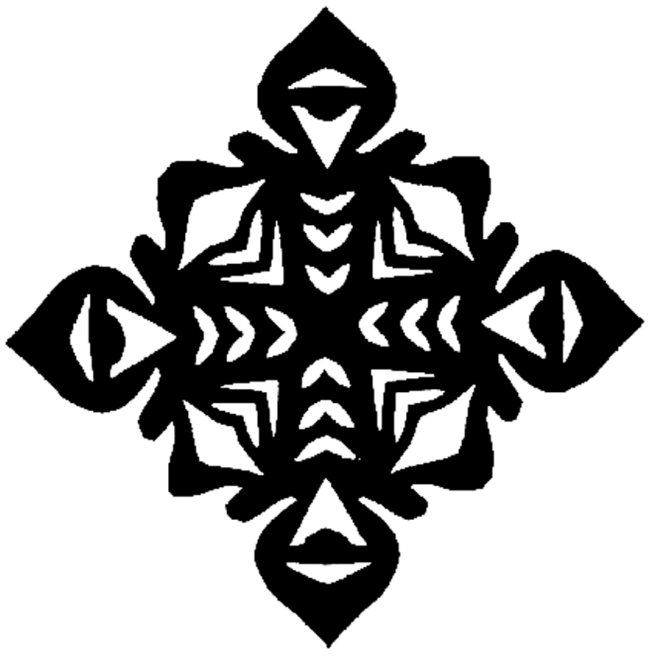

На стор. 2, 4, 5 витинанки Зіни Косицької

Нова радість стала

***

Нова радість стала, яка й не бувала,
Над вертепом звізда ясна на весь світ засіяла.

Де Христос родився, з Діви воплотився,
Як чоловік пеленами убого повився.

Пастушки з ягнятком перед тим Дитятком
На колінця припадають,
Христа-Бога прославляють.

– Просим Тебе, Царю, Небесний Владарю,
Даруй літа щасливії цього дому господарю.

Цьому господарю і його дружині,
Даруй літа щасливії нашій неньці Україні.

Олександер ТОЛПИГІН,
власний кореспондент газети «Наша віра» в Нью–Йорку

ЩОБ ВОГОНЬ УКРАЇНСЬКОГО ДУХУ НЕ ЗГАСАВ

Серед тисячі християнських храмів Нью-Йорку є катедральний православний собор Святої Трійці, який волею пастирів і парафіян перетворився на могутній центр української духовности.

За кілька десятиліть свого існування невеличка парафіяльна церква в Маленькій Італії перетворилася на катедральний собор.

Багата історія храму живе й тепер в його людях. Таких як подружжя Олександер і Надія Северини, що від самого започаткування парафії є її вірними. Чимало цікавих згадок можна почути з їхніх вуст про храм, де вони взяли шлюб майже 75 років тому.

Але не завжди тут було так велелюдно на службах Божих, як тепер. За більш ніж 20 років, відтоді як я вперше відвідав цей храм – оплот українства, – багато що змінилося. Стараннями настоятеля і парафіян за останні п'ять років відбулися значні зміни в інтер'єрі собору. Увесь храм був розписаний, а вівтар оновлений.

Після передчасної смерти першого настоятеля храму – отця Костянтина – настоятелем став отець Тодор Мазур, який походить з гілки українських сіл, котрі після Другої світової війни опинилися в Румунії.

Отець Тодор разом зі своєю родиною приніс в атмосферу парафії любов до ближнього, велику віру, пошану до молитви. Віддданість справі служіння, послідовність і цілеспрямованість настоятеля храму привели до зростання громади. За каденції отця Теодора храм перетворився на один з найвелелюдніших православних соборів Великого Нью-Йорку.

Те, що Свято-Троїцький храм зібрав одну з найвелелюдніших українських православних парафій, стало можливим, зокрема, і завдяки великій допомозі митрополита Антонія та єпископа Даниїла.

Після вдалого розпису храму іконописець з Румунії Косі Костантин створює цілу серію нових ікон на полотні, дотримуючись неовізантійських традицій.

18 жовтня 2014 року, по завершенні оновлення храму, відбулося урочисте посвячення собору. Тепер, як то й було завжди, кожен, хто прийшов до цієї парафії, відчуває себе тут як у рідному домі.

Невід'ємною частиною парафії є родина Гошовських. Оленка Гошовська – директор української школи при катедрі Святої Трійці. За її ініціятиви вже п'ятий рік діє навчання для дітей-дошкільнят, де вони засвоюють українські традиції і здобувають знання з української мови.

За ініціятиви отця Тодора парафіяни створили український Вертеп в Нью-Йорку. Було докладено чимало зусиль, щоб втілити ідею в життя. Вже три роки Вертеп дарує святкове дійство Різдва багатьом українцям Америки.

З успіхом виступав Вертеп у власній катедрі, в багатьох православних храмах Нью-Йорку, Нью-Джерсі та Вашингтону.

Показати глибоку суть біблійного Різдва у Вертепі та передати молодшому поколінню українські традиції дуже важливо для нашої громади на чужині. Український Вертеп, відомий з XVI століття в Україні, тепер несе Світло Різдва і в Нью-Йорку.

Сьогодні отець Теодор тримає духовну міць катедри і свої знання, любов до ближнього він передав синові Адріяну, що вже висвячений на диякона храму.

Роздумуючи про історію цього українського православного храму, належить згадати сотні парафіян, які не дожили до наших світлих днів, але послідовно вкладали свої скромні збереження в будівництво і розвиток храму. Це зокрема пані Віра і пан Веньямин Корсуні, пані Ангелина Худа, пані Тетяна Дзіван і багато інших. Вічна їм пам'ять.

Наступного року ми будемо святкувати століття Української Православної Церкви в США. Тож побажаймо розквіту віри і духовних сил усім її вірним. Хай вогонь українського духу не згасає!

Христос народився! Славімо Його!

Вертеп у парафії катедрального собору Святої Трійці в Нью-Йорку

Темненькая нічка тьмою світ закрила

***

Темненькая нічка тьмою світ закрила.
Темненькая нічка тьмою світ закрила,
тьмою світ закрила.

А Пречиста Діва по світу ходила,
Прийшла до багача, на ніч ся просила:

«Пане господарю, переночуй мене,
Бо темная нічка находить на мене».

А той пан господар не хотів ночувати,
Сказав своїм слугам собаками гнати.

А тії собаки Марію впізнали,
Перед Матір Божов на коліна впали.

А Пречиста Діва по світу ходила.
Прийшла до бідного на ніч ся просила:

«Пане господарю, переночуй мене,
Бо темная нічка находить на мене».

«Ой рад би я тебе переночувати,
Тільки я не маю вечероньки дати».

«Не треба, не треба вечероньки твої,
Тільки пусти мене до стаєньки свої».

Чи то сонце сходить, чи місяць заходить?
То Пречиста Діва свого Сина родить.

«Вставай жінко, вставай. Доки будеш спала?
Вже наша стаєнка світом засіяла».

«Якби м була знала, що то Мати Божа,
Була б постелила до свойого ложа.

Якби м була знала, що Мати з Ісусом,
Була б постелила біленьким обрусом».

Старий Рік минає, Новий наступає
Христос ся рождає!

Маріанна ІВАНЕНКО,
референт філософсько-богословського факультету УКУ

Народне богослов'я про обрядові традиції Святвечора в Україні

Нещодавно в Українському Католицькому Університеті відбувся семінар, де йшлося про підготовку до Різдва та обрядові звичаї Святвечора.

Кандидат історичних наук, етнолог Марія Баглай виступила з доповіддю «Святий вечір в українській родині. Дохристиянська та християнська основи: грані співіснування».

Отець Андрій Олійник, завідувач катедри пасторального богослов'я, наголосив на важливості міждисциплінарного підходу, коли зосереджуючись на темі Святвечора, говоримо про етнологію з одного боку та богослов'я з другого, а також два періоди − дохристиянський і християнський.

Учасники семінару отримали нагоду дізнатися більше про українське культурне середовище в контексті християнства. Зокрема Марія Баглай зосередила увагу на звичаях Опілля у порівнянні з іншими етнографічними регіонами: *«Варто сказати, що обряди та звичаї – це неписані закони, що передаються з покоління в покоління. Часто не задумуємося, чому чинимо саме так. Тому в сучасному світі потребуємо краще зрозуміти власні культурні та релігійні надбання, які з одного боку співіснують між собою, а з другого – асимілюються».*

На прикладі обрядовости Святого вечора в українській родині, пані Марія показала цікаві грані співіснування її дохристиянської та християнської основ. Серед цікавих моментів, які розглянули на семінарі, була підготовка до пісної вечері, прикрашання оселі до свят, і, безпосередньо, саме святкування. З чого видно, що всі традиції будувалися навколо родини та сімейних стосунків.

Найкраще різноманітність різдвяних обрядів ілюструє ритуальна вечірня трапеза, до якої урочисто готувалися всі члени родини.

«В останній день 40-денного посту всі дорослі нічого не їли до вечері. Адже передріздвяний піст, – як зауважила Марія Баглай, – став невід'ємною складовою народно-літургійного календаря, і з ним пов'язано чимало вірувань. Українці дотримувалися посту досить суворо. Цікаво, як фіксують дослідники на початку XX століття, що особливо постити повинні були молоді парубки й дівки, щоб вимолити в Бога щасливу долю».

Як же виглядала хата напередодні Святвечора? Традиційною прикрасою були вишиті рушники. На Слобожанщині прикрашали вікна паперовими квітами й витинанками. А от зараз дуже часто ми чуємо про різні майстер-класи із виготовлення різдвяного павука.

«Чи знаєте ви символізм цієї різдвяної прикраси? – запитує доповідачка. – Виявляється, що вона має дохристиянське походження, адже за повір'ями саме павук «засновував» світ. Павук символізував народження нового, межу між земним і небесним, між життям і смертю. А згідно з християнськими легендами, павук своєю павутиною заснував вхід до печери і приховав Ісуса з Матір'ю від Іродових вояків».

Під час Святого вечора господарі особливо піклувалися про тварин. З одного боку, народ пояснює це тим, що Спаситель прийшов на світ в стайні, і худоба зігрівала Боже Дитя своїм диханням. А з іншого боку Різдво – це грандіозна подія, яку святкує цілий Всесвіт. Як співають у стихирі з різдвяного повечір'я:

«Ликують ангели всі на небесах
і радіють люди днесь,
виграває ж усе творіння
ради зродженого в Вифлеємі
Спаса, Господа…»

Також в ході семінару слухачі дізналися, як «народне богослов'я» трактує символізм звичаїв приготованих святкових страв, зокрема куті, що означають різдвяні хліби. Кількість страв пов'язують зі сакральним числом – дванадцять. Серед суто християнських символів на столі з'являється свічка.

Тема семінару викликала жваву дискусію: як розрізнити традиції, які християнин може прийняти, а які можуть бути неправильно інтерпретовані і заступити справжній сенс свята, перетворившись на забобони.

Врешті учасники семінару погодилися на тому, що насамперед важливо розуміти, якого сенсу ми надаємо тим чи іншим звичаям. *Християнство «воцерковило» народні традиції, збагативши їх новим змістом.* Накладання християнських святкувань на давні народні звичаї Святі Отці розглядали, як свідомий акт Церкви, згідно з яким елементи конкретної культури пов'язуються з новим способом життя християнина.

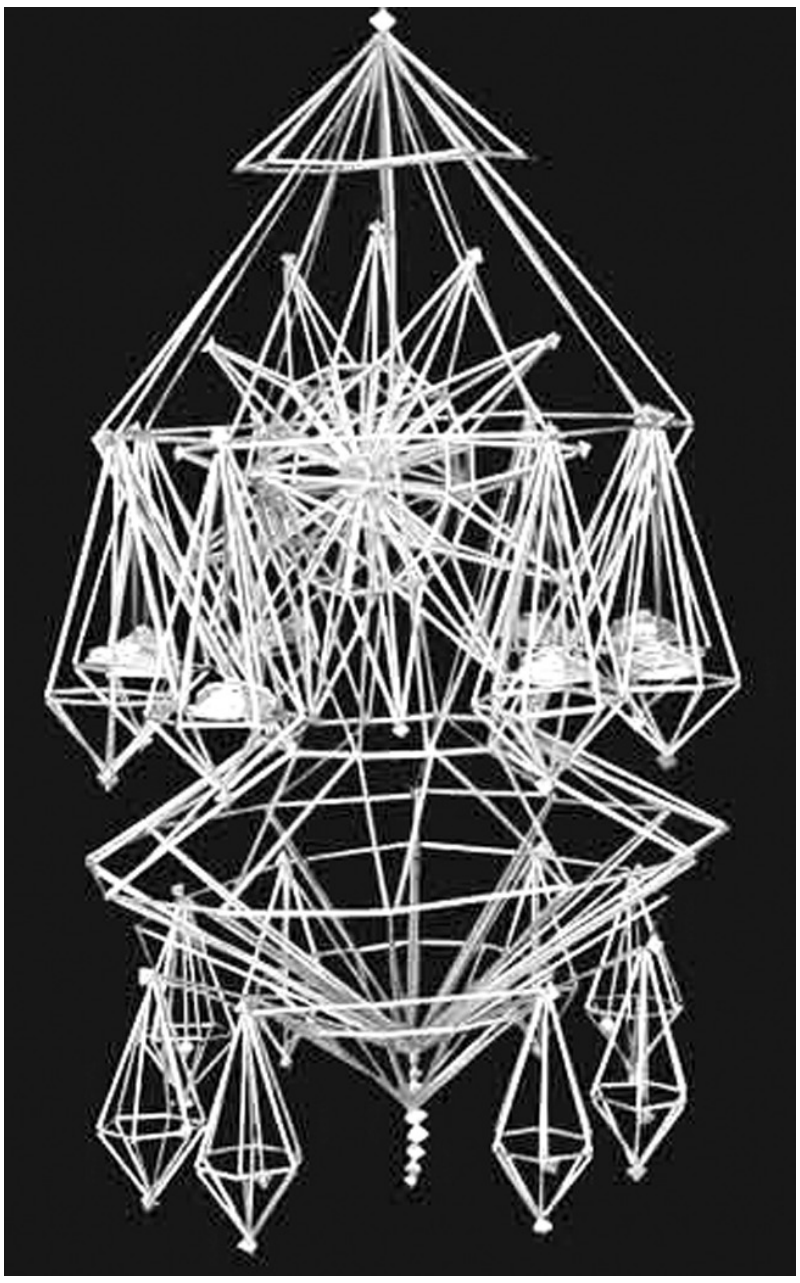

Власне з метою віднайти грані співіснування дохристиянської та християнської традиції на прикладі обрядовости Святого вечора в українській родині катедра пасторального богослов'я започаткувала цей міждисциплінарний семінар, який викликав зацікавлення і засвідчив потребу продовження дискусій у наступному році.

Обличчя часу

Борис ТКАЧЕНКО, м. Лебедин

СІВАЧ МУДРОСТИ НАРОДНОЇ

Закінчення. Початок у минулому числі.

Аж зайшовся у злобі. І мать-перемать згадав, і про всіх святих не забувся. І мене мало не застрелив. «Ах ти гадьониш, – кричить, – Ах ти бандьора сопляшний!».

«Подібний «героїзм» у нас простежується й тепер, – кажу я. – Украв у сусіда шмат землі, убив тисячі люду, знищив десятки і десятки шахт та заводів і видає це все за героїзм та патріотизм. […]

– На жаль, мало серед нас сповідників братолюбія, – каже Євген Олександрович. – Мало сповідників Заповідей Божих: возлюби ближнього свого, як самого себе. А багато хто нині сповідує інше: обдери ближнього свого, доки він не обідрав тебе.

Мудрі говорили: якщо бачиш недружній погляд – шукай причину в собі. Чи шукали ми причину в питаннях Донбасу? Ні, не шукали. Тільки сьогодні почали пригадувати, в якому болоті завелись чорти сепаратизму. Те, що Москва посуне війною на Україну, було й козі відомо. Відомо ще з часів Тузли. […] Забували наші керівники, що Москва не позбулась і скоро не позбудеться імперської психології. […] На жаль, тодішня влада цього і не хотіла знати. Навпаки, вона ще й пропагувала сепаратизм. […] Сьогоднішня війна в Донбасі – це відголосок і отих «чому». А зупинить всі війни тільки розум і братолюбіє людей держави, людей з нерабською психологією, людей обдарованих силою духовною.

Після розмови з Євгеном Олександровичем у мене відкрилось нове бачення проблем України. По-новому відчув і болі Донбасу.

Переглядаючи літературу на полицях, Євген Олександрович звернув увагу на мою книгу «Сповідь» з підзаголовком «Як я став націоналістом». Погортав-погортав і повів розмову про витоки і завдання націоналізму в Україні, про його природну і примусову еволюцію. Наголосив, що націоналізм в 20-30-х роках минулого століття формувався і зростав на розвінчуванні потаємних злочинів Кремля. А базувався він на працях видатних діячів цього руху: В'ячеслава Липинського, Юрія Липи, Дмитра Донцова, Миколи Міхновського… Ці мужі розглядали людину як національну цінність. Радянській же владі така людина була непотрібна. Її цікавила людина-ресурс, тобто бездумний робот. І вона доклала чимало сил, щоб очорнити націоналізм, затаврувати.

– Саме тому національний рух з часом зазнав значних змін, – каже Євген Олександрович. – Сталася заміна понять. Відважність, безкорисливість і жертовність стали замінюватись шароварщиною та патріотичною риторикою. **Моє покоління – 60-х років – започаткувало відродження справжнього націоналізму. І ось ми маємо наслідки його світла – Майдан. Майдан уже дав і ще дасть поклик новій і вищій фазі націоналізму. Головне не збитися на манівці, не стати одуреними псевдопатріотичною риторикою.** Ми ж знаємо: не той справжній патріот, хто нап'яв вишиванку, а той, в кого душа вишивана. Не той справжній патріот, хто, бризкаючи слиною, кричить про свою любов до України, а той, хто працею і духом творить її славу. А це мають бути

саме жертовні і патріотичні люди. Не хочу помилитись, та боюсь, що серед наших сьогоднішніх крикливців є добра половина спецпризначенців. Їхні господарі аж благають: «Кричіть, хлопці! Кричіть голосніше! Ми ж вам щедро оплачуємо те горлопанство. А як уже викричитесь, тоді ми викриємо ваше наймитство. Тобто вашими діями національну ідею обплюємо і розтопчемо. Ні-ні, те обпльовування ми теж оплатимо. Навіть щедріше, ніж за розбризкану слину. Тож кричіть і кричіть. Чим більше буде пустопорожнього галасу – тим краще».

Ставало моторошно од Євгенової правди. Тож і кажу: «Ні-ні, справжній патріот не стане на шлях зради, не спокуситься даванцем олігарха».

А він:

– А про справжніх і мова не йде. Ідеться про одурених. А справжній – він і дітей своїх ростить українцями: і за мовою, і за духом, і за справою, і за добротою. **Якщо хочете, націоналізм – це повсякденне дотримання заповідей Божих. І найперше – любови до ближнього. […]**

– Ні-ні, тепер ніхто не заперечує значення віри у вихованні патріотизму, – кажу я. – Але не слід забувати і народну мудрість: «На Бога надійся, а сам не лінись». Очевидно, в цьому танні завинила і наша школа. Давайте прикинемо: коли б ми не мали лінощів, то після 1991 року вже б виростили ціле покоління справжніх патріотів. А маємо що? Так, ми мали Майдан, але ж мали і антимайдан. Мали й хунвейбінівський «Оплот», який ще й зараз стріляє у спину України. Виходить, наша школа не справилась із своїм завданням.

– Вона й не могла справитись, – каже Євген Олександрович. – Бо її ніхто й не орієнтував на таке виховання. Вчительством керували люди, які Україну зовсім не вважали державою, а народ України для них був робочою худобою на будівництві московської імперії. […]

Ось тому у наших школах замість того, щоб вивчати героїку України, вивчають матюкливі твори сучасних скоробагатьків. Запитайте наших школярів: що вони знають про Конотопську битву, в якій наше козацтво наголову розбило задерикувату Москву? Та вони й не чули про неї. Натомість у школах ще й сьогодні вихваляють царя-катюгу, який не пішов через двері у Європу, а збройно поліз у вікно. Тож нас мають єднати і Божі заповіді, і дух Шевченка та Мазепи.

В той день Євген Олександрович ще кілька разів повертався до теми національного виховання. Вияснював, уточнював і застерігав.

– Ми повинні знати, що націоналіст – це, передусім, – сівач добра. Навіть собі на пощербину. Не той, хто пишається шириною манишки на грудях, а той, хто визнає право інших народів на їхній націоналізм. Уявіть собі, що культури народів світу – це величезний букет квітів. А в ньому і твоя квітка: пишна, не зів'яла, запашна, не понівечена. Людина, яка робить все, щоб її квітка виглядала достойно і свіжо, яка знає, що без її квітки букет буде неповним, а без інших квіток букета взагалі не буде – ото і є націоналіст. Тож націоналізм – це не святковість житейських днів, це тяжка праця, це неабиякий обов'язок, і водночас – це гордість боротьби. Але це і смуток та болі за можливі невдачі. За Франком: «Це дух, що тіло рве до бою».

Смуток і болі легше перетерпіти коли ти віриш, що боротьба твоя не марна. А що це справді так, свідчить сама історія: націоналізм порятував єврейство, порятував Польщу, Італію, Японію, Фінляндію, Китай... Люди по 20-25 років страждали в гулагівських таборах і вижили. Чому? Та тому, що вірили в свою Правду. Про те, що хтось доживе до державної незалежности, тоді навіть не думалось. Але була віра, що сотні років неволі, молитви і муки мільйонів закатованих все одно будуть почуті небом і серцями наступних поколінь. І вже вони здобудуть свободу. Як бачимо, рятівна сила націоналізму величезна. А ще його сила зростає в поєднанні із силою віри. До того ж, у тому поєднанні сила віри є первинною. Саме тому ми й кажемо: «З нами Бог і Україна».

Пригадую ту розмову, перебираю в пам'яті кожне словечко, осмислюю і ще раз переконуюсь: яка величезна скрижаля національного духу посиротила нашу землю.

Пам'ятаю нашу розмову в степу Михайлівської цілини. Євген Олександрович приліг у випалену сонцем товщу старнику, як у перину і милувався небесною синню. А тоді показав рукою:

– Ось погляньте на обрій. Випалений степ зливається з голубінню неба. Це як величезний прапор України. Погляньте в інший бік – і там прапор.

– Чи втримаємо його над головою нашою? – запитую. – Щось імперська болячка дуже Москву ощетинила. То був серпень 2014 року. Москва вже захопила Крим, вже спрутом полізла в Донбас.

– Неодмінно втримаємо, – каже. – Тільки тримати його треба не лише мільйонами рук, а й мільйонами сердець наших. Втримають ті, хто і запалений любов'ю, і світиться нею. Головне – втримати стяг чистим, як небесна совість. А це буде нелегко. Бо ще не

раз староімперський хижак панахатиме нашу душу. Та знаймо: в нього тільки жаб'яча пиха. А розум куценький. Та пиха – ніщо проти небесної любови. Всі оті пихаті торбохвати щезнуть, як мухи восени, «і на оновленій землі врага не буде супостата», – закінчив він Шевченковими словами. А на мій натяк про супостатську живучість сказав твердо і переконливо:

– А все тому, що ми самі піддалися на їхній одур. Скільки тепер партій – сто чи двісті?.. Вони людські очі застують. І кожний прищ тільки й дивиться, як більше хапонути та в офшорну торбу заховати.

– То що ж треба робити, невже казнокрадські голови одривати?

– Просто треба жити суспільству за єдиним законом, – каже Євген Олександрович. – Без поділу людей на гноблених і гнобителів, на окрадених, і крадіїв, на недоторканих і підтоптаних. Найперший обов'язок наших очільників – позбавити себе і їм подібних узаконеного ними імунітету недоторканності. А тоді кожен має жити по правді, і з Богом у душі. Чесно трудитись, любити ближнього, не продавати душу спокусі і дияволу наживи. Ото й буде наш прапор і чистим, і непереможним.

Позаминулого літа Євген Олександрович в'їхав до Лебедина з боку Полтавщини. Чималий шлях лежав борами та перелісками, а в передмісті – величезне озеро і древня церква. Як не зайти до такого храму, та ще й тоді, коли правиться служба Божа. Приїхав Євген Олександрович не сам, з ним був і молодший побратим, відомий фінансист Олександер Анатолійович Сугоняко. По закінченні служби в храмі ще довго стояли біля церкви, любувалися храмом і гомінким багатолюддям.

– Як добре, що лебединці не забувають Бога. Як добре, що серед них багато молоді! – каже Євген Олександрович. – Церква, як я зрозумів, – московського патріярхату, та не це головне. Головне – щоб і в молитві, і в людях засвічувалася доброта.

Я нагадав, що в 1992 році багато земляків моїх були свідками церковного протистояння в Києві на Софіївському майдані. Тоді Україна виборювала право на відродження своєї церкви.

– То біда наша, – каже Євген Олександрович. – Вже в ті роки Москва мобілізувала свою церкву на ідеологічну війну з Україною. Найперше заходилась чіпляти українській церкві потворно-глузливі ярлики. Називала її самосвятською, неканонічною, хохляцькою, хуторянською і ще якою завгодно, аби закляксати та очорнити її. А українську мову в церкві трактувала як недосяжну до слуху Божого. Мовляв, Всевишній її не тільки не розуміє, а ще й гидує нею. Московський же патріярхат подавала як єдиноможливий на всій території православ'я.

Ми знали, що Москва ще сотні літ тому насильством, підкупами та обманами забрала престол Київського патріярхату собі. Проте запитали у Євгена Олександровича – як він розцінює цей злочин?

– Хоч слова «церква» і «цирк» подібні у звучанні, – відповідає він, – але у значенні є найбільш віддаленими. Цирку в церкві бути не повинно. А Москва все лізе й лізе у будь-яку шпарину, аби вивищитися, аби обікрасти сусіда, а тоді ще й підтоптати його. Церква має вчити добру, миру, любові, людяності, а не паплюжити одна одну в доказ своєї зверхности. Тож канонічні суперечки їй не до лиця. У Слова Божого поле діяльности зовсім інше і межі його неосяжні. Потреба любови в людях теж неосяжна. Спрагла нива жде старанного трударя, а не духовного розбишаку. На жаль, справжніх сівачів на тій ниві обмаль, а більше сперечальників. За довгі роки в церковних справах Москва розвела такі Авгієві конюшні, що й за багато років нам не почистити. А щоб викрити брехню про її начебто першопрестольність варто лиш запитати: невже Володимир Великий спочатку хрестив неіснуючу Москву, а вже потім Київ? Невже перша патріярхія була заснована в неіснуючій Москві, а не в Києві? І, зрештою, чого Московія ще вчора відзначала 500-річчя своєї церкви, а сьогодні святкує тисячоліття? […]

Запитую:

– Хіба очільники московського патріярхату забули, що 500-ліття своєї церкви вони відзначали 1948 року?

– Чом не знають? Знають. […]

То раніше сповідувалось: де був російський лапоть – там і Московія. Де чути московську мову – там і московська земля. Тепер же добавили ще одну нісенітницю: де московська церква – там і Московія.

Перебираю в пам'яті всі «братні» нашестя Москви на Україну. Перераховую, збиваюсь і знов рахую. Десятки, десятки і десятки... Дай, Боже, щоб хоч це нашестя було переможним для України. Переможним, але не кривавим: як-не-як у нашого люду ще збереглось відлуння колишнього братства.

– На жаль, – каже Євген Олександрович, – того відлуння все менше й менше чути з тамошнього боку. Тому все частіше й частіше спливають на думку слова літописця: «Наш північний сусід – Суздальщина є небезпечнішим нашим ворогом, ніж половці». Видно і в ті часи майбутній «старший брат» теж не давав нашим дідам-прадідам спокійно господарювати на українській землі.

В один із приїздів Євгена Олександровича до Лебедина гуртом відвідали шевченківські місця: хутір Нові на Пслі – там Тарас Григорович з лебединськими друзями варив славнозвісну кашу, та хутір Лихвин – бувшу маєтність Олександра та Наталії Хрущових, Тарас Григорович гостював у них у червні 1859 року. Повертались у Лебедин уже пізно. Сутеніло. Попереду був ще чималенький кусень дороги. Викотилось багряне колесо місяця, а за ним і перші зірки.

– Яке чисте тут повітря! – порадів Євген Олександрович. – У Києві зірки в тумані, потоптані мороком. Погляньте: місяць, як сівач на небесному полі. А зірки – то висіяні ним квіти: великі, близькі і здаються теплими-теплими. Сю ніч ночуватиму на балконі під виноградом. Буду милуватись небесним полем.

Не вийшло. Незабаром довколишній світ сполошили громи. Полоснув рясний і теплий дощ.

– А це ще й на краще, – посміхнувся Євген Олександрович. – Спочатку нехай зволожиться земля, а вже тоді піде по ниві сівач.

Другого дня була зустріч з читачами в лебединській районній бібліотеці. Спочатку виступив побратим Євгена Олександровича Олександер Анатолійович Сугоняко. Він розповів про економічні потуги України, про реформи у фінансовій системі, про майбутні випробування, які є неминучими при виході із середньовічної економіки. Застеріг, що диво достатку прийде в країну тільки через усвідомлення щирої праці і покладання на власні сили. Він навів десятки і десятки цифр розвою чи занепаду окремих галузей, порівнював економічну ходу (чи шкандибання) України з ходою країн Европи. […] Слухачі були вражені щирістю й відвертістю у висвітленні «незручних» питань. А висновок зі сказаного Олександер Анатолійович зробив простий і зрозумілий кожному: **тільки в пошані одне до одного може відродитись справедливість і потуга України.**

– У поняття Бога люди вкладають будь-які добрі прояви душі: любов, людяність, щирість, доброту, порядність, – каже Олександер Анатолійович, – оце саме таких категорій захисту потребують всі галузі економіки України, в тому числі і фінансова система.

В ту зустріч Євген Олександрович вирішив зробити автору цих рядків певну приємність, тож почав свій виступ з презентації моєї нової краєзнавчої книжки «Лебедія в пазурах червоного антихриста». Я був подивований його ерудицією в історії краєзнавства.

Каже: – Життєву дорогу і майбутнє всіх народів визначало і визначає краєзнавство. Це ворота не тільки в історію, а й в будучину. Краєзнавством розпочинали свій шлях у літературу визначні письменники та історики світу. Краєзнавство розвивало та утримувало людську пам'ять, пам'ять роду, пам'ять нації. Чи міг би, скажімо, Микола Васильович Гоголь створити таку поему (так, так, поему), як «Тарас Бульба» чи славнозвісні «Хутори...»? Знання краю – це знання душі народу. Давайте подумаємо: хто найбільше надихнув українців до національного визволення? Ну, звичайно, Тарас Григорович Шевченко. Та в цьому не менша заслуга і краєзнавця Гоголя. Ота чарівність його «Вечорів...», ота героїка козацтва – все те ростило наші душі українством, гартувало серця правдою. А витоки слова письменника звідки? – з краєзнавства. Москва називає Гоголя «великим русским писателем». Ну й нехай називає. Їй властиво: спочатку заборонити українську мову, дозволити писати тільки російською. А потім тих, хто писав російською, записати у свій поминальний синодик. Мовляв, який же він українець, якщо писав «единомогучим и правильным»? І це незважаючи на те, що батько Миколи Гоголя – Василь Панасович – був визначним українським драматургом. А втім, велич і заслуга Миколи Гоголя перед Україною од привласнення його імені імперською Москвою аж ніяк не пощербиться. Погано тільки те, що уже справдішні «русские писатели» через багато літ розрили могилу письменника і розтягли не тільки його одяг, а й кістяк на сувеніри.

На цій зустрічі Євген Олександрович відкрив читачам, по суті, «нового» Гоголя, Гоголя – патріота. Адже тематика його творів – українська, герої – українці, розповідь – про Україну. Гоголь говорив: «Душа дуже журиться по Україні», «Заради нашої України». І зрештою, лист до Михайла Максимовича: «...Жалкую, що Ви нездужаєте. Киньте, нарешті, цю кацапію і їдьте в Гетьманщину. Я сам думаю це зробити...Якщо добре помислити, то які ж ми дурні єсмо! Пощо для кого жертвуємо всім? Їдьмо!» І далі: «Туди, туди, до старого прекрасного Києва! Він – наш, а не їх, правда?»

Говорив Євген Олександрович без патосу, тихо, лагідно, тепло. І та лагідність переливалася в душі слухачів живим, нехапливим джерельцем. По зустрічі, під час фотографування одна із слухачок сказала:

– Яка в пана Євгена прекрасна мова! Він воістину сівач мудрости народної.

– Ще б пак, – кажу. – Він же з Волині.

А вона:

– Ні-ні, я не про те. Я про теплоту, я про ласкавість у слові. Як влучно підмітив це його товариш по нещастю:

«Так тільки Євген, лиш Євген так один розмовляє –

Струмок повесенній, чи плаєм нагірня вода...»

Вже аж ген пізніше я пригадав: це ж Василеві слова про побратима. Це Василь Стус так поблагословив його мову. Воістину щире і правдиве благословення.

«Принцип безкорисности, що лежить в основі етичного і естетичного, принцип любові, що поширюється також на ворогів, принцип прощення, котрий не виключає чіткого розуміння і моральної оцінки, принцип абсолютної вірности слову й обіту, принцип відповідальности. Всі ці засадничі принципи для людей епохи споживацтва – наче гострі цвяхи».

«І все ж таки нині ми живемо надією, що людство буде духовно очищатись і рости – в силу інстинкту самозбереження. Іншого шляху для нього нема».

Є. Сверстюк

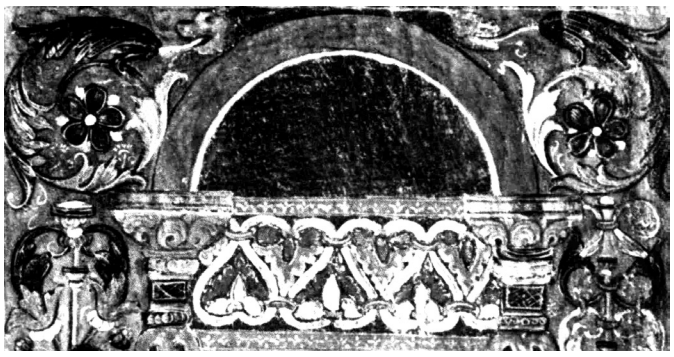

2018

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОСЛАВНИЙ КАЛЕНДАР

СІЧЕНЬ

1. Пн. Мч. Вонифатія. Новий Рік (за н. ст.)
2. Вт. Сщмч. Ігнатія Богоносця, прав. Йоана Кроншт.
3. Ср. Мц. Юліанії, свт. Петра
4. Чт. Вмц. Анастасії
5. Пт. 10 мчч. у Криті: Теодула, Саторнина та ін.
6. Сб. Навечір'я Різдва (Святвечір), мц. Євгенії
7. Нд. 31-а. РІЗДВО ХРИСТОВЕ
8. Пн. Собор Пресвятої Богородиці. Прав. Йосифа Обручника, Давида, царя, Якова, брата Господнього
9. Вт. Ап. першомч. і архидиякона Стефана
10. Ср. Мчч. 20000 Нікомидійських
11. Чт. Прп. Йова Манявського, мчч. 14000 немовлят, Іродом у Вифлеємі вбитих
12. Пт. Мц. Онисії, прп. Зотика, ап. від 70-ти Тимона
13. Сб. Прп. Меланії Римлянки
14. Нд. 32-а. Обрізання Господнє, свт. Василія Великого, свт. Петра Могили, Новий Рік
15. Пн. Прп. Серафима Саровського
16. Вт. Прор. Малахії, мч. Гордія
17. Ср. Собор 70-ох апостолів, прп. Ахили
18. Чт. Навечір'я Богоявлення, освяч. води, (піст), прор. Михея
19. Пт. БОГОЯВЛЕННЯ, ХРЕЩЕННЯ Г.Н.І.Х.
20. Сб. Собор предтечі Йоана Хрестителя
21. Нд. 33-а. Прпп. Георгія Хозевита та Еміліяна спов.
22. Пн. Мч. Полієвкта, пр. Самея
23. Вт. Свт. Григорія Ниського, прп. Маркіяна
24. Ср. Прп. Теодосія Великого
25. Чт. Мц. Тетяни, свт. Сави, архиєп. Сербського
26. Пт. Мчч. Єрмила і Стратоника, мч. Петра
27. Сб. Рівноап. Ніни, просвітительки Грузії
28. Нд. Неділя про митаря та фарисея
29. Пн. Поклоніння кайданам ап. Петра, прав. Мак**сима**
30. Вт. Прп. Антонія Великого
31. Ср. Свтт. Афанасія та Кирила Олександрійських

ЛЮТИЙ

1. Чт. Прп. Макарія Великого
2. Пт. Прп. Євфимія Великого, мчч. Інни, Пінни і Римми
3. Сб. Прп. Максима спов., мч. Неофіта
4. Нд. Про блудного сина. Ап. Тимофія, прмч. Анастасія
5. Пн. Сщмч. Климента, мч. Агатангела
6. Вт. Прп. Ксенії (Оксани), мч. Йоана
7. Ср. Свт. Григорія Богослова
8. Чт. Прп. Ксенофонта
9. Пт. Свт. Йоана Золотоустого
10. Сб. Поминальна. Прп. Єфрема Сиріна, прп. Єфрема Печерського
11. Нд. М'ясопусна, про Страшний суд. Сщмч. Ігнатія Богоносця
12. Пн. Собор Трьох святителів: Василія Великого, Григорія Богослова, Йоана Золотоустого
13. Вт. Безсрр. мчч. Кира та Йоана, свт. Микити
14. Ср. Мч. Трифона
15. Чт. СТРІТЕННЯ Г.Н.І.Х.
16. Пт. Правв. Симеона Богоприємця і пророчиці Анни
17. Сб. Прп. Ісидора, мч. Йадора, сщмч. Аврамія
18. Нд. Сиропусна. Прощена неділя. Мц. Агафії, свт. Теодосія, архиєп. Чернігівського
19. Пн. Початок Великого посту. Прп. Вукола, прп. Варсонофія Великого
20. Вт. Прп. Парфенія, прп. Луки
21. Ср. Вмч. Теодора Стратилата
22. Чт. Мч. Никифора, прп. Панкратія
23. Пт. Сщмч. Харалампія, прп. Прохора
24. Сб. Вмч. Теодора Тирона. Сщмч. Власія, прав. Теодори
25. Нд. 1-а В.п. Торжество Православ'я. Свт. Олексія, свт. Антонія
26. Пн. Прпп. Мартиніяна, блгв. кн. Костянтина Острозького
27. Вт. Рівноап. Кирила, учителя слов'янського, прп. Ісакія
28. Ср. Ап. від 70-ти Онисима, прп. Пафнутія

БЕРЕЗЕНЬ

1. Чт. Мчч. Памфіла, прп. Маруфа
2. Пт. Вмч. Теодора Тирона, прп. Теодора Печерського
3. Сб. Свт. Лева, свт. Агапіта, свт. Флавіяна
4. Нд. 2-а В.п. Григорія Палами. Собор прп. отців Київо-Печерських
5. Пн. Прп. Лева, єп. Катанського, прп. Агафона Печерського
6. Вт. Прп. Тимофія, свт. Євстафія
7. Ср. Мч. Маврикія, прп. Афанасія спов.
8. Чт. Сщмч. Полікарпа
9. Пт. І і ІІ знайд. глави Йоана Предтечі
10. Сб. Свт. Тарасія Константинопольського
11. Нд. 3-я В.п. Хрестопоклінна. Свт. Порфирія, мч. Севастіяна
12. Пн. Прп. Прокопія, прп. Тита Печерського
13. Вт. Прп. Василія сповідника
14. С р . Прмц. Євдокії
15. Чт. Сщмч. Теодота, свт. Йова
16. Пт. Мчч. Євтропія, Клеоника й Василіска
17. Сб. Поминальна. Прп. Герасима, мчч. Павла і Юліанії
18. Нд. 4-а В.п. Йоана Ліствичника. Мч. Конона
19. Пн. Мчч. 42 в Амморії, прп. Аркадія
20. Вт. Прп. Павла Препростого
21. Ср. Прп. Теофілакта, ап. Єрма
22. Чт. 4 0 мчч. Севастійських
23. Пт. Мчч. Кодрата, Віктора, Галини
24. Сб. Свт. Софронія, прп. Софронія Печерського
25. Нд. 5-а В.п. Прп. Марії Єгипетської. Свт. Григорія Двоєслова
26. Пн. Свт. Никифора, мч. Савина
27. Вт. Прп. Венедикта, свт. Теогноста
28. Ср. Мч. Агапія, сщмч. Олександра, мч. Никандра
29. Чт. Мчч. Савина і Папи
30. Пт. Прп. Олексія, чоловіка Божого, мч. Марина
31. Сб. Лазарева. Свт. Кирила, мчч. Трофима і Євкарпія

КВІТЕНЬ

1. Нд. 6-а В.п. Вербна. Вхід Господній у Єрусалим
2. Пн. Страсний тиждень. Вел. Понеділок
3. Вт. Великий. Прп. Якова, сповід., свт. Кирила
4. Ср. Велика. Сщмч. Василія Анкирського, прп. Ісаакія
5. Чт. Великий. Спомин Тайної Вечері. Прп. Никона
6. Пт. Велика. Спомин Страстей Господніх. Винос Плащаниці
7. Сб. Велика. БЛАГОВІЩЕННЯ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ
8. Нд. СВІТЛЕ ХРИСТОВЕ ВОСКРЕСІННЯ, ПАСХА, ВЕЛИКДЕНЬ.
Собор Арх. Гавриїла. Сщмч Іринея
9. Пн. Світлий. Мц. Матрони, прп. Йоана
10. Вт. Світлий. Прп. Іларіона, прп. Євстратія Печерського
11. Ср. Світла. Мчч. Марка, Кирила, прп. Йоана
12. Чт. Світлий. Прп. Йоана Ліствичника
13. Пт. Світла. Сщмч. Іпатія, прп. Іпатія Печерського
14. Сб. Світла. Прп. Марії Єгипетської
15. Нд. 2-а. Провідна. Антипасха. Ап. Фоми
16. Пн. Прп. Микити, мц. Теодосії, діви
17. Вт. Радониця (проводи). Прп. Йосифа Печерського
18. Ср. Мчч. Агафопода, Теодула
19. Чт. Свт. Євтихія, свт. Методія
20. Пт. Прп. Георгія, мч. Руфина, мц. Акилини
21. Сб. Апп. Іродіона, Агава, Єрма, прп. Руфа Печерського
22. Нд. 3-я. Свв. Жінок-мироносиць, прав. Йосифа і Никодима
23. Пн. Мчч. Терентія, Помпія, Максима
24. Вт. Сщмч. Антипи
25. Ср. Прп. Василія, прп. Ісаака Сиріна
26. Чт. Сщмч. Артемона, мч. Крискента
27. Пт. Мчч. Антонія, Йоанна, Євстафія
28. Сб. Апп. Аристарха, Пуда, Трофима
29. Нд. 4-а. Про розслабленого. Прав. Тавифи
30. Пн. Сщмч. Симеона, прп. Олександра Свирського

ТРАВЕНЬ

1. Вт. Мчч. Віктора, Зинона
2. Ср. Прп. Йоана, свтт. Георгія, Трифона
3. Чт. Свтт. Григорія і Анастасія Синаїта
4. Пт. Сщмч. Януарія, мч. Ісакія, свт. Максиміяна
5. Сб. Прп. Теодора, прп. Віталія
6. Нд. 5-а. Про самарянку. Вмч. Юрія Переможця
7. Пн. Мч. Сави Стратилата, прп. Сави, прп. Олексія
8. Вт. Ап. і єв. Марка
9. Ср. Сщмч. Василія, свт. Стефана, прав. Глафири
10. Чт. Ап. і сщмч. Симеона, прп. Стефана
11. Пт. Ап. Ясона, свт. Кирила
12. Сб. 9 мчч. у Кизиці, прп. Амфілохія Почаївського
13. Нд. 6-а. Про сліпого. Ап. Якова, свт. Доната, мч. Максима
14. Пн. Пр. Єремії, сщмч. Макарія, блгв. Тамари
15. Вт. Свт. Афанасія Вел., мчч. Бориса і Гліба
16. Ср. Мчч. Тимофія, Маври, прп. Теодосія
17. Чт. Вознесіння Господнє. Мц. Пелагії
18. Пт. Мц. Ірини
19. Сб. Прав. Йова, прп. Йова Почаївського, мч. Варвара
20. Нд. 7-а. Свв.отців І Всел. Собору. Мч. Акакія, прп. Йоана
21. Пн. Ап. Йоана Богослова, прп. Арсенія Великого
22. Вт. Перенес. мощей Свт. Миколая Чудотворця
23. Ср. Ап. Симона Зилота, блж. Таїсії
24. Чт. Свв. Рівноапп. Кирила і Мефодія, прп. Софронія
25. Пт. Свт. Єпифанія, свт. Германа
26. Сб. Троїцька поминальна. Мц. Гликерії, прмч. Макарія Канівського
27. Нд. 8-а. ДЕНЬ СВ.ТРІЙЦІ, П'ЯТДЕСЯТНИЦЯ. Прп. Микити
28. Пн. ДЕНЬ СВЯТОГО ДУХА. Прп. Пахомія Великого, прп. Ісаї
29. Вт. Прп. Теодора Освяченого
30. Ср. Ап. Андроника і св. Юнії
31. Чт. Свв. отців сімох Вселенських соборів

ЧЕРВЕНЬ

1. Пт. Сщмч. Патрикія
2. Сб. Мчч. Фалалея, Олександра, Астерія, свт. Олексія
3. Нд. 1-а. Всіх святих. Рівноапп. Константина та Єлени
4. Пн. Мч. Василиска
5. Вт. Прп. Михаїла, прп. Євфросинії
6. Ср. Прп. Симеона Стовпника, прп. Микити
7. Чт. ІІІ знайд. глави Йоана Предтечі, сщмч. Ферапонта
8. Пт. Апп. Карпа, Алтея
9. Сб. Сщмч. Ферапонта
10. Нд. 2-а. Всіх святих землі Української. Прп. Микити
11. Пн. Мц. Теодосії, діви, свт. Луки
12. Вт. Прп. Ісаакія Далматського
13. Ср. Ап. Єрма, мч. Філософа
14. Чт. Мч. Юстина, прп. Агапита Печерського
15. Пт. Свт. Никифора, вмч. Йоана Сучавського
16. Сб. Мчч. Лукиліяна, Клавдія, Іпатія
17. Нд. 3-я. Свт. Митрофана, мч. Конкордія
18. Пн. Сщмч. Дорофея, блж. Ігоря
19. Вт. Прп. Віссаріона, прмцц. Архелаї, Текли, Сусанни
20. Ср. Мч. Теодота, сщмч. Маркеліяна
21. Чт. Вмч. Теодора Стратилата, прп. Єфрема
22. Пт. Свт. Кирила, мцц. Текли, Марфи і Марії
23. Сб. Сщмч. Тимофія, свт. Йоана, прп. Силуана
24. Нд. 4-а. Апп. Варфоломія і Варнави
25. Пн. Прп. Онуфрія Вел., прп. Петра Афонського
26. Вт. Мц. Акилини, мц. Антоніни
27. Ср. Прор. Єлисея, прп. Мефодія
28. Чт. Прор. Амоса, мчч. Віта, Модеста, свт. Михаїла
29. Пт. Свт. Тихона, сщмч. Тигрія
30. Сб. Мчч. Мануїла, Савела та Ізмаїла

ЛИПЕНЬ

1. Нд. 5-а. Мчч. Леонтія, Іпатія і Теодула
2. Пн. Ап. Юди, прп. Паїсія Великого
3. Вт. Сщмч. Мефодія Патарського
4. Ср. Мч. Юліяна, сщмч. Терентія
5. Чт. Сщмч. Євсевія, мчч. Зинона і Зіни
6. Пт. Мц. Агрипини, мч. Євстохія
7. Сб. Різдво Йоана Хрестителя.
Прпп. Йова та Теодосія Манявських
8. Нд. 6-а. Прмц. Февронії, діви
9. Пн. Прп. Давида Солунського, прп. Йоана
10. Вт. Прп. Самсона, прав. Йоанни, мироносиці
11. Ср. Мчч. безсрр. Кира та Йоана
12. Чт. Свв. первоверховних апп. Петра і Павла
13. Пт. Собор 12-ох апп., свт. Софронія
14. Сб. Безсрібників Косми та Даміяна
15. Нд. 7-а. Покладення ризи Пресвятої Богородиці
16. Пн. Мч. Якинфа, прп. Анатолія Печерського
17. Вт. Свт. Андрія Критського
18. Ср. Прп. Афанасія, прп. Сергія Радонезького
19. Чт. Прп. Сисоя Великого, прав. Юліянії Ольшанської
20. Пт. Прп. Фоми з Малеї, прп. Акакія
21. Сб. Вмч. Прокопія
22. Нд. 8-а. Сщмч. Панкратія, сщмч. Кирила Гортинського
23. Пн. Прп. Антонія Печерського, прп. Силуана
24. Вт. Рівноап. княгині Ольги, вмц. Єфимії
25. Ср. Мчч. Прокла та Іларія
26. Чт. Собор арх. Гавриїла, прп. Стефана Саваїта
27. Пт. Ап. Акили, мч. Юста
28. Сб. Рівноап. князя Володимира Великого
29. Нд. 9-а. Свв. Отців 6-ох Вселенських соборів
30. Пн. Вмц. Марини (Маргарити)
31. Вт. Мч. Еміліяна, прп. Йоана Печерського, прп. Памви

ВЕРЕСЕНЬ

1. Сб. Мч. Андрія Стратилата, мч. Тимофія
2. Нд. 14-а. Прор. Самуїла, мчч. Севира, Мемнона
3. Пн. Ап. Тадея, прп. Аврамія Печерського
4. Вт. Мчч. Агафоника, Зотика та ін.
5. Ср. Мч. Луппа, сщмч. Іринея Ліонського
6. Чт. Сщмч. Євтихія, свт. Петра
7. Пт. Ап. Варфоломія, ап. Тита
8. Сб. Мчч. Адріяна і Наталії
9. Нд. 15-а. Прп. Пимена Великого, сщмч. Кукші і Никона
10. Пн. Прп. Мойсея, прпп. отців Київо-Печ., прп. Йова
11. Вт. Усічення голови прор. Йоана Предтечі, піст
12. Ср. Свтт. Олександра, Йоана і Павла, прп. Олександра Свирського
13. Чт. Покладення чесного пояса Богородиці, свт. Геннадія
14. Пт. Поч. Церковного Року, прп. Симеона Стовпника
15. Сб. Прпп. Антонія і Теодосія Печерських
16. Нд. 16-а. Сщмч. Анфима, прп. Теоктиста
17. Пн. Сщмч. Вавили, прор. Мойсея Боговидця
18. Вт. Прор. Захарії і прав. Єлизавети, мц. Раїси
19. Ср. Спомин чуда Архистратига Михаїла в Хонах
20. Чт. Мч. Созонта, прмч. Макарія Канівського
21. Пт. РІЗДВО ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ
22. Сб. Правв. Йоакима і Анни, свт. Теодосія Чернігівського
23. Нд. 17-а. Прп. Павла Послушного
24. Пн. Прп. Силуана Афонського
25. Вт. Сщмч. Автонома, мч. Юліяна
26. Ср. Сщмч. Корнилія, сотника, мч. Кронида
27. Чт. ВОЗДВИЖЕННЯ ХРЕСТА ГОСПОДНЬОГО, піст
28. Пт. Вмч. Микити, прмч. Стефана
29. Сб. Вмц. Євфимії, мч. Віктора, мц. Людмили
30. Нд. 18-а. Мцц. Віри, Надії, Любови і матері їх Софії

ЖОВТЕНЬ

1. Пн. Прп. Євменія, мц. Аріядни
2. Вт. Мч. Трофима, блгв. кн. Ігоря
3. Ср. Вмч. Євстафія, мчч. Михаїла і Теодора
4. Чт. Ап. Кодрата, свт. Димитрія
5. Пт. Прор. Йони, сщмч. Фоки
6. Сб. Зачаття Йоана Хрестителя
7. Нд. 19-а. Прмц. Фекли, прп. Теодосія Маняв., св. Владислава
8. Пн. Прп. Євфросинії, прп. Сергія Радонезького
9. Вт. Ап. і єв. Йоана Богослова
10. Ср. Апп. Марка, Аристарха і Зіни
11. Чт. Прп. Харитона, Собор отців Київо-Печерських
12. Пт. Прп. Киріяка, прп. Теофана
13. Сб. Сщмч. Григорія, свт. Михаїла
14. Нд. 20-а. ПОКРОВА Пресвятої Богородиці, прп. Романа
15. Пн. Сщмч. Кипріяна, мц. Юстини і мч. Теоктиста
16. Вт. Сщмч. Дионисія Ареопагіта, прп. Йоана
17. Ср. Сщмч. Єрофея, мц. Вероніки
18. Чт. Мц. Харитини, сщмч. Дионисія
19. Пт. Ап. Фоми
20. Сб. Мчч. Сергія і Вакха, мч. Юліяна
21. Нд. 21-а. Свв. Отців VII Вселенського собору
22. Пн. Ап. Якова Алфеєвого, прав. Авраама
23. Вт. Мч. Євлампія, прп. Амвросія Оптинського
24. Ср. Ап. Филипа, прп. Теофана
25. Чт. Мч. Прова, прп. Косми
26. Пт. Мч. Карпа, прп. Веніяміна, мц. Хриси (Злати)
27. Сб. Мч. Назарія, прп. Параскеви Сербської, прп. Миколи Святоші
28. Нд. 22-а. Прп. Євфимія Нового, прмч. Лукіяна
29. Пн. Мч. Лонгина, сотника
30. Вт. Прор. Осії, прмч. Андрія Критського
31. Ср. Ап. і єв. Луки, мч. Марина

ЛИСТОПАД

1. Чт. Прор. Йоїля, прп. Йоана Рильського
2. Пт. Вмч. Артемія
3. Сб. Дмитрівська поминальна. Прп. Іларіона Великого
4. Нд. 23-а. Рівноап. Аверкія, 7 отроків Ефеських
5. Пн. Ап. Якова, брата Господнього, свт. Ігнатія
6. Вт. Мч. Арефи, свт. Афанасія
7. С р . Мчч. Маркіяна і Мартирія, прав. Тавифи
8. Чт. Вмч . Димитрія Солунського
9. Пт. Мч. Нестора Солунського, прп. Нестора Літописця
10. Сб. Мц. Параскеви-П'ятниці, мчч. Терентія і Неоніли
11. Нд. 24-а. Прмц. Анастасії Римлянки, прп. Аврамія
12. Пн. Сщмч. Зиновія, мц. Зиновії
13. Вт. Апп. Стахія, Амплія, прпп. Спиридона і Никодима
14. Ср. Безсрр. і чуд. Косми і Даміяна
15. Чт. Мч. Акиндина, прп. Маркіяна
16. Пт. Мчч. Акепсима, Йосифа
17. Сб. Прп. Йоаникія Великого, сщмч. Никандра
18. Нд. 25-а. Мчч. Галактіона, Єпістимії
19. Пн. Свт. Павла, прп. Луки
20. Вт. Мчч. у Мелитині: Ієрона, Ісихія та ін.
21. Ср. Собор Архистратига Михаїла
22. Чт. Мчч. Онисифора і Порфирія, прп. Матрони
23. Пт. Апп. Ераста, Олімпа, Родіона, мч. Ореста, лікаря
24. Сб. Вмч. Мини, мч. Віктора, прп. Теодора Студита
25. Нд. 26-а. Прор. Ахії, свт. Йоана Милостивого
26. Пн. Свт. Йоана Золотоустого, мц. Манефи
27. Вт. Ап. Филипа, новомучеників українських
28. Ср. Мчч. Гурія, Самона і Авива, прп. Паїсія Величківського,
початок Різдвяного посту (Пилипівка)
29. Чт. Ап. і єв. Матвія, прав. Фулвіяна
30. Пт. Григорія, чудотворця

ГРУДЕНЬ

1. Сб. Мч. Платона, мч. Романа
2. Нд. 27-а. Прор. Авдія, мч. Варлаама
3. Пн. Прп. Григорія Декаполита
4. Вт. ВВЕДЕННЯ В ХРАМ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ
5. Ср. Апп. Филимона і Архипа
6. Чт. Свт. Амфілохія
7. Пт. Вмц. Катерини, прп. Меркурія
8. Сб. Сщмч. Климента, сщмч. Петра
9. Нд. 28-а. Прп. Аліпія Стовпника, свт. Інокентія
10. Пн. Вмч. Якова, прп. Паладія, прп. Романа
11. Вт. Прмч. Стефана Нового, мч. Іринарха
12. Ср. Мч. Парамона, мч. Філумена
13. Чт. Ап. Андрія Первозваного
14. Пт. Прор. Наума, прав. Філарета
15. Сб. Прор. Авакума, прп. Афанасія
16. Нд. 29-а. Пр. Софонії, прп. Теодула
17. Пн. Вмц. Варвари, прп. Йоана Дамаскина
18. Вт. Прп. Сави Освяченого, мч. Анастасія
19. Ср. Свт. Миколая Чудотворця
20. Чт. Свт. Амвросія Медіоланського
21. Пт. Прп. Потапія, мц. Анфіси
22. Сб. Зачаття прав. Анною Пресвятої Богородиці
23. Нд. 30-а. Мчч. Мини, Єрмогена та Євграфа
24. Пн. Прп. Даниїла Стовпника, прп. Никона
25. Вт. Свт. Спиридона Тримифунтського
26. Ср. Мчч. Євстратія, Євгенія, Ореста
27. Чт. Мчч. Фирса, Левкія і Калиника
28. Пт. Сщмч. Єлевферія, прп. Павла
29. Сб. Прор. Аггея, мч. Марина
30. Нд. 31-а. Свв. праотців. Прор. Даниїла і трьох юнаків
31. Пн. Мчч. Севастіяна, Зої, свт. Модеста

СЕРПЕНЬ

1. Ср. Прп. Серафима Саровського, прп. Макрини
2. Чт. Прор. Іллі, прмч. Афанасія Берестейського
3. Пт. Прор. Єзекиїля, прп. Симеона
4. Сб. Рівноап. Марії Магдалини, сщмч. Фоки
5. Нд. 10-а. Почаївської ікони Божої Матері, мч. Трофима
6. Пн. Мц. Христини, мчч. кнн. Бориса і Гліба
7. Вт. Успіння праведної Анни
8. Ср. Сщмч. Єрмолая, прмц. Параскеви
9. Чт. Вмч. і цілителя Пантелеймона, прп. Анфиси
10. Пт. Апп. Прохора, Никанора, Тимона, Пармена
11. Сб. Мч. Калиника, мц. Серафими, діви
12. Нд. 11-а. Апп. Сили, Силуана, мч. Йоана, воїна
13. Пн. Прав. Євдокима, мц. Улити
14. Вт. Винесення Чесного Хреста, мчч. Маккавеїв. Хрещення України. Поч. Успенського посту
15. Ср. Перенесення мощей сщмч. Стефана
16. Чт. Прпп. Ісаакія, Далмата, Фавста
17. Пт. 7 мчч. в Ефесі, прмц. Євдокії
18. Сб. Мч. Євсигнія, прав. Нонни
19. Нд. 12-а. ПРЕОБРАЖЕННЯ Г.Н.І.Х.
20. Пн. Прмч. Дометія, прп. Пимена
21. Вт. Свт. Еміліяна, прп. Григорія, свт. Мирона
22. Ср. Ап. Матвія, мч. Юліяна
23. Чт. Мчч. Лаврентія, Сикста
24. Пт. Прмчч. Теодора і Василія, мц. Сусанни, діви
25. Сб. Мчч. Фотія, Аникити, сщмч. Олександра
26. Нд. 13-а. Перенес. мощей прп. Максима Сповідника
27. Пн. Прор. Михея, перенес. мощей прп. Теодосія Печерського
28. Вт. УСПІННЯ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ
29. Ср. Перенесення Нерукотворного Образа Г.Н.І.Х.
30. Чт. Мч. Мирона, прп. Аліпія Печерського
31. Пт. Мчч. Флора і Лавра, прп. Йоана Рильського

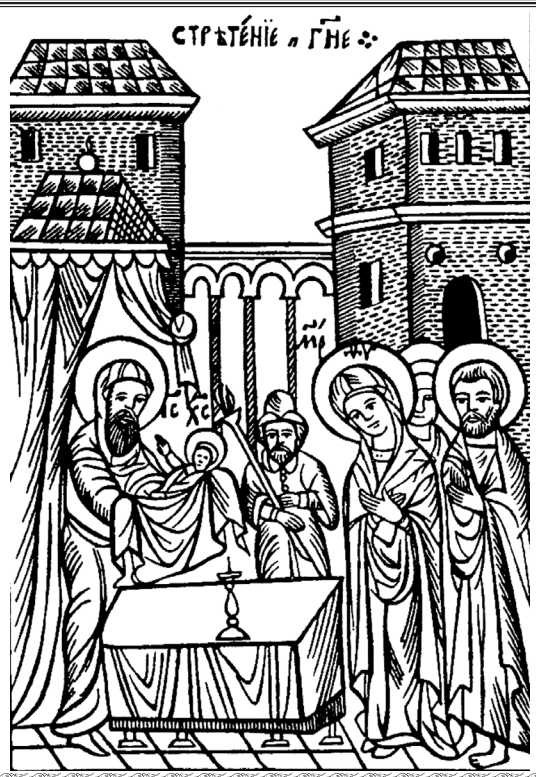

Святині

Олександер ТОЛПИГІН,
власний кореспондент газети «Наша віра» у Нью-Йорку

Серце Києва – Дитинець

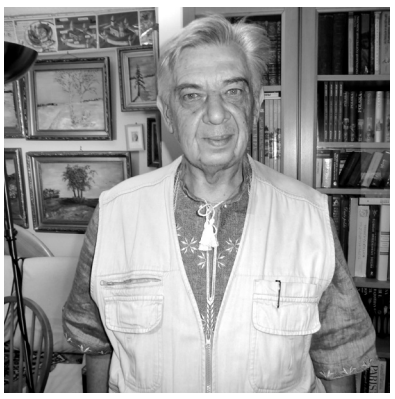

Закінчення.

Початок у ч. 11.

Після зруйнування Десятинної церкви в 1240 році ордами Батия, вона довгий час стояла в руїні і тільки в 1635 році Петро Могила розчистив її руїни і спорудив у південно-західному куті стародавньої церкви нову, використавши при цьому частину стін, що вціліли.

Перші археологічні дослідження залишків Десятинної церкви були проведені 1824 року, а в 1842 – архітектором В. Стасовим побудована нова Десятинна церква, що своєю архітектурою зовсім не відповідала первинному взірцеві. В совєтську добу ця третя за рахунком від часу побудови церква на старих фундаментах була розібрана.

У 1938-39 роках Київська археологічна експедиція, досліджуючи цілу площу забудови колишньої церкви, виявила багато цінних деталей, що дають змогу з більшою достовірністю реконструювати первинну Десятинну церкву. Зокрема, численні знахідки поливних плиток для викладки підлоги, мармурові капітелі, шиферні плитки, мозаїки, залишки фрагментів фрескових розписів є свідками надзвичайно багатого інтер'єру і екстер'єру храму. Неподалік храму виявлено фундаменти кількох світських споруд, ймовірно палаців, схематично зображених на мініатюрах Радзивіллівського літопису.

На північний схід від Десятинної церкви була центральна площа Дитинця. Нам відома навіть її назва – «Бабин торжок». В ті далекі часи «бабами» називали скульптури. Згадаймо скіфські та половецькі «баби» – скульптури, що колись давно стояли в українських степах на курганах.

Під 988 роком в літописі записано, що Володимир Святославич, повертаючись із корсунського походу, тобто з Херсонесу, вивіз звідти статуї і коні «медянії» і встановив перед «отнім» — тобто батьківським палацом князя Володимира.

Крім князівських палаців і церков, на території Київського Дитинця були боярські садиби й майстерні ремісників.

Ще Вікентій Хвойка, досліджуючи житла на території сучасного Історичного музею, відзначав, що житлові споруди Києва були переважно з дерева, причому частина стін цих споруд знаходилась у викопаному в глині чотирикутному заглибленні. Решта стін підвищувалась над поверхнею землі. Частина жител мала й кілька поверхів.

Дослідження українських археологів останньої третини XX століття в Києві довели, що житла масової забудови були переважно наземними і конструктивно являли собою два типи — зрубні та каркасно-стовпові. Крім того, стіни жител були обмазані глиною і розписані. Так, Петром Толочком було розкопане житло X ст. в садибі ч. 10 по вул. Володимирській, де в завалі глинобитної печі знайдені невеликі фрагменти фрескового розпису білого, темно-сірого, коричневого, зеленого і жовтого кольорів на глиняній підоснові завтовшки від 1 до 6 см.

Розкопки свідчать, що після закінчення будівництва каркасних будинків їх покривали із зовнішньої і внутрішньої сторін тонким шаром жовтої глини, а також, мабуть, білили. **До того ж на схилах Старокиївської гори віднайдено білені шматки штукатурки.**

З цього приводу згадуються багаторічні й наполегливі твердження визначного українського мистецтвознавця й архітектора Григорія Логвина, що й оборонні споруди тинькувалися й білились.

За часів князя Ярослава Мудрого місто значно розширилося, але резиденція київських князів традиційно знаходилась в межах «міста Володимира», тобто в Дитинці. Згідно з літописними повідомленнями, ми можемо з достатньою достовірністю уявити розміри і планування Київського Дитинця XI – XIII століть. В порівнянні з територією княжого двору часів Ольги і Володимира наприкінці XII ст. княжий двір займав усю північно-східну частину Дитинця (район сучасної вулиці Десятинної). На Великому княжому дворі містилась Василівська церква, що була знищена в 30-і роки XX століття.

Літопис від 1150 року повідомляє, що князь Ізяслав Мстиславич, прибувши в Київ, «в'єха на двор на Ярославль всім своїм полком і кияне з ним приде множество». За підрахунками В. Богусевича, загальна площа княжого двору дорівнювала чотирьом гектарам.

Цікавою спорудою, віднайденою археологами в Київському Дитинці, є ротонда, що має в зовнішньому діяметрі 20 метрів, а у внутрішньому – 17. Із зовнішнього і внутрішнього боків ротонда має по 16 пілястр. Будівельні матеріяли та спосіб кладки дають можливість датувати її XII-XIII століттями. Думка дослідників П. Толочка та Я. Боровського, що це залишки цивільної будівлі, можливо, княжої палати для офіційних прийомів, не зовсім аргументована. Таку конструкцію можна віднести й до оборонних споруд.

На княжих подвір'ях та в багатих боярських садибах, окрім парадних приміщень та житлових хоромів, розташовувались також житла для челяді, господарські приміщення, майстерні, льохи, медуші, скотниці, лазні. Окрім всього, в Дитинці були церкви і манастирі.

1085 року князь Всеволод Ярославич побудував Андріївський (Янчин) манастир. Янчин він називався від імені його дочки Янки, котра дівчиною постриглася в цей манастир. Янка була також сестрою Володимира Мономаха і однією з найосвіченіших жінок того часу, організувала першу в Київській Русі жіночу школу, де вчила своїх учениць грамоті, рукоділлю, співам.

У 1129 році князь Мстислав Володимирович заснував Федорівський манастир. 1147 року цей манастир згадується в літописі у зв'язку з убивством князя Ігоря.

1955 року, по вул. Володимирській ч. 7-9, на території колишнього Федорівського манастиря, археологи відкрили цілий житловий район, що складався з десяти жител, господарських приміщень, кількох горнил виробничого призначення.

Біля 1215 року галицький князь Мстислав Романович побудував у Києві Хрестовоздвиженську

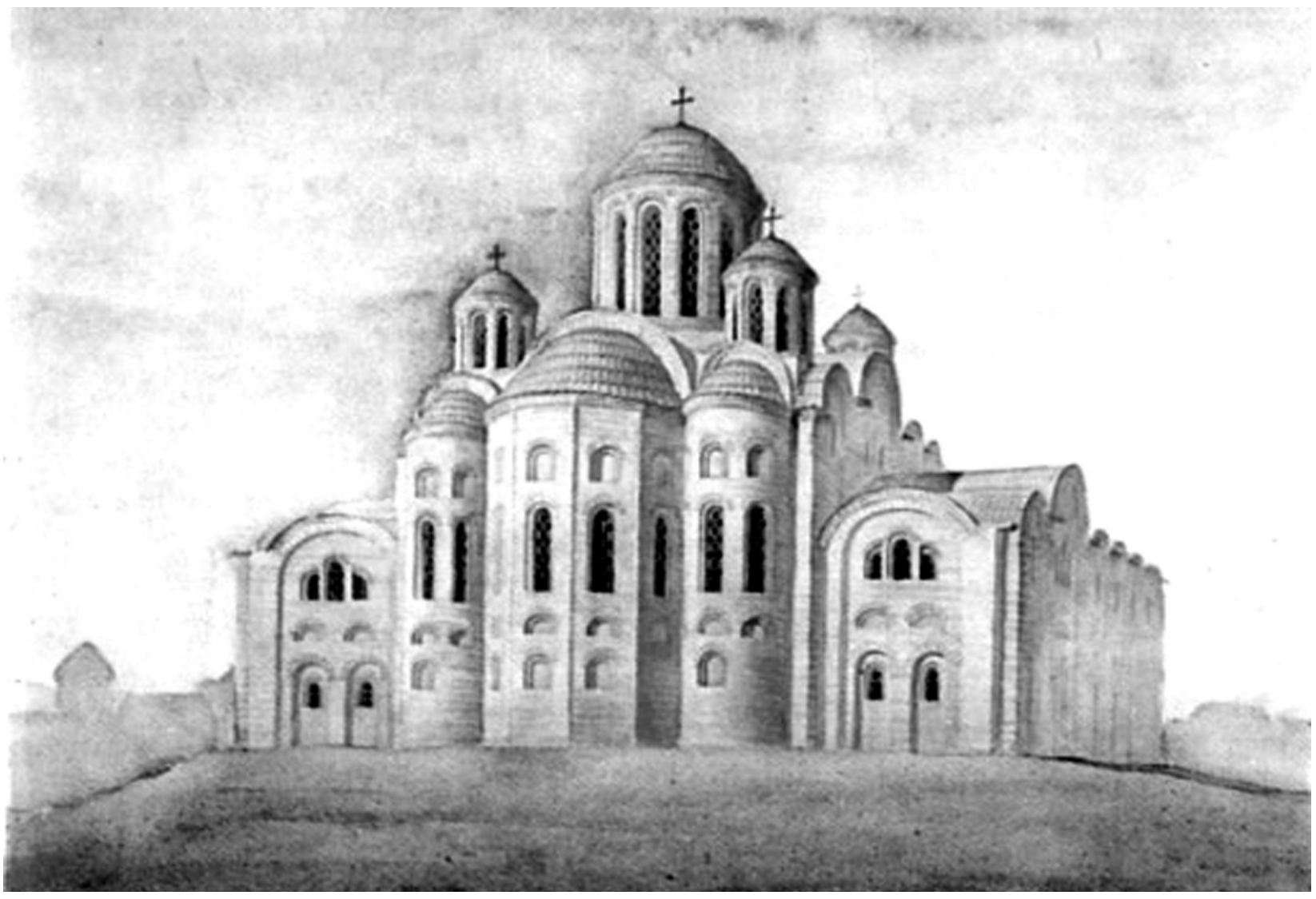

Десятинна церква X ст. Реконструкція Ю. Асєєва

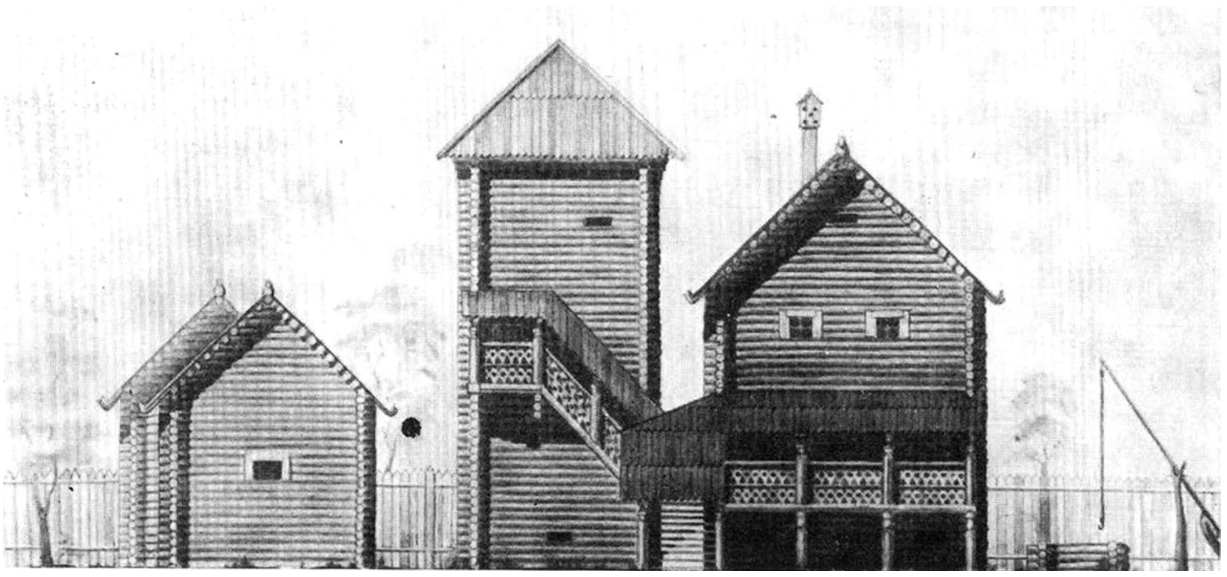

Забудова боярської садиби. Досвід реконструкції В. Харламова

церкву, яку дослідники розміщують в районі сучасної Андріївської церкви.

Територія Дитинця XI-XIII століть була щільно забудована, окрім княжих і манастирських споруд, також і спорудами інших прошарків населення. Згідно з розрахунками вчених, на території Київського Дитинця було приблизно 350 житлово-господарських комплексів, тобто тут могло мешкати близько двох тисяч осіб.

З покоління в покоління кияни прикрашали новими спорудами Дитинець, як і все місто. Але поступовий розвиток столиці Київської Руси перепинили пізньої осени 1240 року полчища хана Батия. У цей час обороною міста керував тисяцький галицького князя Данила Дмитро. На жаль, сили були нерівними. Коли монголо-татарам не вдалося прорватися через Золоті Ворота, вони спробували це зробити через Лядські, дочекавшись, коли замерзне «Козине болото» (сучасний Майдан Незалежности). Пороками вони зруйнували Лядські Ворота і вдерлися в «місто Ярослава», потім підтягли пороки на гору і, зруйнувавши Софіївські ворота, вдерлись в Дитинець. Останні захисники Києва сховались в Десятинній церкві. Дослідники вважають, що стіни храму впали від ударів тих самих каменеметальних «пороків».

Відкриті археологами руїни Десятинної церкви та інших споруд, спалені численні житла, братські могили свідчать про масовий розгром міста. Київські інтелектуали давно мріяли про відродження пам'яток стародавнього Києва. Сьогодні накопичено досить багато матеріялів, які дають змогу з великою достовірністю відродити головні споруди Дитинця.

Без сумніву в різних районах давньої Руси планування укріплень мало свої особливості. Погляньмо на гравюру А. Вестерфельда «Зустріч киянами війська біля Золотих воріт». Зверніть увагу, що поруч воріт на повну висоту збереглись вали Міста Ярослава. Кияни стоять на валах і урочисто підходить військо.

Якщо уважно придивитись до цього малюнка, то ми помітимо, що зустрічаючі стоять не просто на валах, а на залишку кам'яної стіни, яка тягнеться по верхівці валу. Відомо, що в зв'язку з вимогою хана Золотої Орди Данило Галицький був змушений зруйнувати фортеці, насамперед кам'яні. Але чи повністю, до останнього каміння розібрали київські мури? Як бачимо на малюнку А. Вестерфельда, залишився фрагмент стіни з одним похилим боком. Тобто стіна була розрахована так, щоб від цього похилого фрагменту мурів відскакувало каміння. Якщо подивитись на досвід будівництва норманів, як у Франції, так і в Англії, помітимо, що досі існують замки збудовані на насипних курганах і валах. Так, мабуть, було і в Київі. А якщо «Місто Ярослава» було захищене мурованими стінами, то й Дитинець мав муровані стіни, збудовані на валах.

Звичайно, і в пізніших часах територія Київського Дитинця не стояла порожньою, а забудовувалась більш чи менш цінними спорудами. При реконструкції території Дитинця більш цінні споруди бажано було б перемістити на якийсь новий «майданчик», де не збереглась історична забудова (наприклад, уздовж Подільської лінії міста вище Нижнього Валу). Тоді б історичні будинки і пов'язані з ними події мали своє продовження.

Сьогодні ми маємо інтелектуальні і виробничі можливості для фрагментарного відтворення Київського Дитинця. Будемо мріяти, щоб це відтворення було вдалим і проведена операція дала можливість нормально битись серцю Києва.

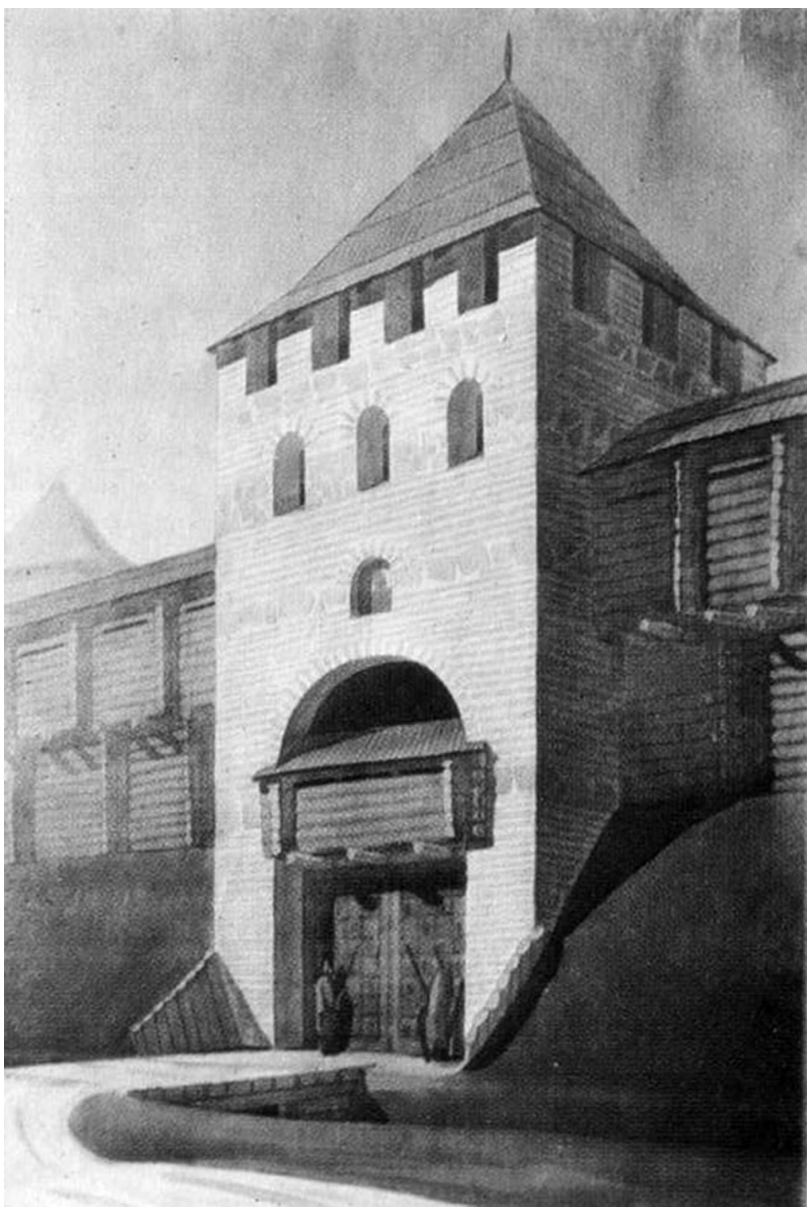

Софійські ворота Київського Дитинця X ст. Реконструкція Ю. Асєєва

Леся ХРАПЛИВА-ЩУР

***

Впав сніжок біленький,
Покрив всі дороги.
Питається Святий Йосип
Ісуса малого:

– Ой, запряг я сани,
Та скажи, Дитино,
Куди хочеш поїхати,
Та в яку країну?

Чи в яку щасливу,
Чи в яку багату,
Щоб Дитя Господнє
Вміла привітати.

Сплеснула в долоні
Божая Дитина:
– Хай несуть нас коні
Там, де Україна.

Заломила руки
У тривозі Мати:
– Це ж далеко дуже;
Як там гостювати!

А Дитя ласкаве
Відповіло стиха:
– Хочу там побути,
Де з соломи стріха!

Занесемо вістку
В кожную хатину: –
Хай вона засяє
На всю Україну!

Усміхнулась Мати,
Сіли в срібні сани
І в наш край помчались
Сніжними шляхами.

Надія КМЕТЮК

Введення Пречистої у Храм

Введення Пречистої у Храм.
Розступились люди і століття.
Йде Вона – взірець і приклад нам –
палестинська дівчинка трилітня.

Вже окреслена в цій юній чистоті
місія жертовності і болю,
що стражданням на Голгофському Хресті
випаде на Материнську Її долю.

Вона йде – маленька і Свята,
щоб знайти велику ласку в Бога:
стати Богоматір'ю Христа
і Заступницею скривджених і вбогих.

Нині, як і в той далекий час,
Божий Храм осанною світліє:
в ореолі святості до нас
йде маленька Дівчинка Марія.

Білокрилі ангели мовчать,
і собор душі благоговіє,
на обличчях – радості печать:
йде Пречиста, йде Свята Марія…

Молитва

О Любове, вічна і святая!
Перед образом Твоїм стою.
У молитві руки простягаю
В золотисту ауру Твою.

Освяти, Любове, наші душі!
Хай горить в них іскри Божий дар.
Відроди Едем посеред суші
І поклич до себе на вівтар.

І тоді в душі розквітнуть знов
Лілії, троянди, орхідеї…
Хай святиться на землі Любов!
Станьте на коліна перед Нею.

Олекса СТЕФАНОВИЧ

Свіжеє сіно, ясла кленові

Свіжеє сіно, ясла кленові,
Ясна Дитина…
Діва Марія коси шовкові
Стеле для Сина.

В небі черкають крила об крила:
Янголів сила.
В небі ніколи пісня зраділа
Так не дзвонила.

Біле ягнятко дише на Бога,
Сивеє дише, –
Дишуть на Бога, щоби для Нього
Було тепліше.

Дзвонить ялина, десь у діброві,
В лузі калина.
Свіжеє сіно, ясла кленові,
Ясна Дитина…

МАЙДАН

Звернення Ініціятивної Групи «Першого грудня»

Коли спільний човен перекинеться – провина за це ляже на всіх

Українське громадянське суспільство, включно з Ініціативною групою «Перше грудня», не раз остерігало наш політикум та інших активних учасників політичних подій, однак війна всіх проти всіх не лише почалася, а й увійшла в гостру фазу. Знову, як і перед виборами 2010 року, корпоративні інтереси «практичної політики» стають важливішими за будь-які остороги щодо долі України, а розчарування породжує масовий попит на популізм. Ми не можемо змусити політиків слухатись нас – ми можемо лише щоразу нагадувати про сумний досвід історичних поразок українських еліт. Коли спільний човен перекидається, провина за це лягає на всіх.

Ось чому лише загроза втрати державности дає нам моральне право ще раз звернутися до всіх, хто задіяний у нинішньому бою без правил: зупиніться! відступіть на крок! Зробити це ще не запізно. Цивілізований світ живе не «викручуванням рук», а форматом компромісу – коли в результаті складних домовленостей всі учасники трохи невдоволені, але справа рухається вперед.

Українська влада, передусім Президент і його оточення, мають усвідомити, що сучасна держава – це не приватне підприємство, власник якого ставить начальниками підрозділів відданих йому особисто людей. Така концепція влади є хибною, загроза від її продовження стала очевидною. Задля примарної мети ручного управління щоразу нехтуються принципи об'єктивного конкурсного змагання й делегування відповідальности, що фатально впливає на суспільну мораль і на довіру до керівництва держави. Відтак, прагнучи безальтернативности майбутніх виборів, Президент сам руйнує свої шанси.

Якщо глава держави хоче надзвичайних одноосібних повноважень, він має просити про це народ, а не імітувати демократичні процедури. Належні соціяльні ліфти не можна заміновати ліфтами особистої лояльности. Україна не змириться з таким становищем, оскільки воно суперечить принципам справедливости й верховенства права та порушує мандат, даний Президентові постмайданними виборами. Подальше ігнорування цих очевидних правил може обернутися для держави катастрофою.

Своєю чергою, творці «Міхомайдану» мають усвідомити, що останні українські революції стали благословенними, оскільки були оздоровчими, а не руйнівними. У демократичній державі громадянська незгода і тиск на її керівництво, яке вчасно не справляється з потрібними реформами, важливі й допустимі. Проте наміри скинути це керівництво, коли безжальний російський сусід готовий «допомогти братньому народові відновити конституційний порядок», є безвідповідальними. Ще однієї «революції троянд» не буде – натомість дуже ймовірними є «контрреволюція червоної крови» й реставрація авторитарного режиму.

Отож зупиніться й ви. Вийдіть із психологічної пастки засліпленої боротьби на знищення. Поверніть свою енергію у тверезе правове русло, і тоді вона дасть благодатний результат.

Перші реальні спроби зачепити спрута вітчизняної корупції викликали шалені його конвульсії. Цього можна і треба було сподіватися. Проте чи готові в народі заплатити за звільнення від цього спрута належну ціну? Чи розуміємо ми, що завданням корупційної мафії буде так дискредитувати боротьбу проти неї та дестабілізувати ситуацію, щоб у людей з'явилася ностальгія за «добрим старим спокоєм»?

Не менш важливо зрозуміти, що не можна здолати корупцію засліпленою боротьбою без правил, з порушенням законодавства, моралі і здорового глузду, бо тоді результати є протилежні задуманому. При збереженні тісного зв'язку влади та бізнесу кримінальні антикорупційні справи перетворюються на вибіркове переслідування «чужих», дискредитують боротьбу проти корупції та дестабілізують ситуацію. Так, корупція в Україні досягла таких розмірів, що без справедливого судового покарання головних винуватців не обійтись. Проте пам'ятаймо, що остаточним успіхом в цій боротьбі буде не кількість відрубаних голів, а блокування каналів незаконного збагачення.

Варто й нашим олігархам затямити, що спроби втримати ситуацію в давній і комфортній для них безконтрольності загрожують не лише Україні, а й їм самим. Бо із втратою державности прийде на українську землю інший господар, який матиме своїх власних васалів і перерозподілить грошові потоки на свою й їхню користь. Краще виявитися мудрими громадянами та, змінивши правила гри, залишитися в економічному житті країни, ніж утратити все разом із нею.

Знову і знову звертаємося до суспільства з нагадуванням: будьмо вимогливі не лише до керівництва держави, а й передусім до самих себе. Гниття і розклад, що їх ми виразно бачимо «нагорі», є лише екстрактом того бруду, в якому погоджується жити українське суспільство «внизу». Якщо не хочемо бути рабами чергового тирана – перестаньмо бути рабами своїх негідних інстинктів. Про це волають до нас тисячоліття цивілізаційного досвіду людства. Бо це не Бог щоразу карає нас невдалими лідерами – це ми самі незмінно породжуємо їх, бо поки що не варті кращих.

Нарешті, звертаємо свій заклик до молоді, яка ще не втратила здорового глузду в довколишньому політичному хаосі: візьміться солідарно за руки і станьте критичною масою бажаної суспільної трансформації. Країну, в якій вам щасливо житиметься, зможете створити лише ви самі. Включіть свій креативний інтелект і почніть розчищати все довкола від скверни. Це не утопія – треба лише справді повірити, що вам це під силу.

В'ячеслав Брюховецький, Іван Дзюба, Євген Захаров, Йосип Зісельс, Мирослав Маринович, Володимир Панченко, Мирослав Попович, Всеволод Речицький, Вадим Скуратівський, Юрій Щербак, Ігор Юхновський, Ярослав Яцків.

Група «Першого грудня» закликає Президента України Петра Порошенка проголосити 2018 Роком утвердження державної мови

Невдовзі, у 2019 р., виповниться тридцять років із часу прийняття Закону, згідно з яким українській мові надано статус державної. Відповідний її статус закріплено і в чинній Конституції України. Але правові норми потребують постійного наповнення їх реальним змістом, дієвого підживлення на практичному рівні. Про це доводиться нагадувати, оскільки мовна політика в Україні часів державної незалежности не завжди була послідовною, підпорядкованою стратегічній меті – зробити Україну консолідованішою і сильнішою.

Утвердження української мови як державної ми вважаємо важливим чинником національної єдности та безпеки, розвитку нації. Ті заходи, яких останнім часом вживає держава, дають підстави вірити, що й Ви поділяєте саме такий підхід.

Саме тому звертаємося до Вас із пропозицією підтримати ініціятиву видатних вчених та діячів культури України, народних депутатів стосовно оголошення 2018 року Роком утвердження державної мови. Це не має бути кампанія, що триватиме 365 днів. Це має бути процес наповнення мовної політики реальною конкретикою у відповідності з комплексом заходів, передбачених відповідним Указом Президента.

Сподіваємося бути почутими.

Учасники Групи «Першого грудня»:

В'ячеслав Брюховецький, Іван Дзюба, Євген Захаров, Йосип Зісельс, Мирослав Маринович, Володимир Панченко, Мирослав Попович, Всеволод Речицький, Вадим Скуратівський, Юрій Щербак, Ігор Юхновський, Ярослав Яцків.

Тарас МАРУСИК,
заступник голови Координаційної ради з питань застосування української мови в усіх сферах суспільного життя при Міністерстві культури України

МОВНА ПОЛІТИКА – ЦЕ ПИТАННЯ СВОБОДИ

До російської збройної агресії державна мовна політика в Україні була більше риторично-ритуальна, за винятком періоду президентства Віктора Януковича, і розвивалася сплесками від одних парламентських чи президентських виборів до інших: то безконечні емоційні обговорення, то блокування статусу державної мови на законодавчому рівні, то завмирання на якийсь час із різними поясненнями («спочаткуекономіка,тоді–мова», «мова не на часі», тощо). Це означало, що в постколоніяльній державі фактично відсутня послідовна й історично справедлива мовна політика, і саме відсутність її була характерною рисою тогочасної державної мовної політики.

Однак тепер в суспільстві з'явилися численні громадські рухи, організації та активісти, які змусили владу відступити від своїх давніх звичок і почати бодай щось конкретне робити… І це вже дало результат. Окремі важливі здобутки стали наслідком тиску вулиці і консенсусу між різними частинами українського політикуму.

Однак нинішня постмайданна влада в мовному питанні все ще не стала на тверду державницьку позицію. Вона вдається до напівкроків або до ігнорування.

У Верховній Раді зареєстровано низку різних мовних законопроєктів. Можна вже збитися з ліку. Це один із надійних способів правильно говорити, але не ухвалювати жодного рішення.

Як владним чинникам, так і суспільству пора, нарешті, докласти всіх зусиль, щоб ухвалити законопроєкт №5670-д «Про забезпечення функціонування української мови як державної», який регулює вживання державної мови у всіх сферах життя на всій території України.

Це дає сигнали тим, хто не хоче нічого змінювати і підводить для цього своєрідну ідеологічну базу, яка ґрунтується на мітах і неправдивій інформації. Наведу тут один недавній (із сотень інших) приклад розважального сайту «La Петанк». Процитую лише одне речення: «В подальшому, аби не ображати україномовне населення, буду намагатися дублювати інформацію українською».

Авторові цього пасажу Артемові Якименку – 25 років. Сформований після розпаду СССР, він повторює нав'язані українському суспільству штучні міти.

Мені дуже складно уявити реакцію французького суспільства, якщо б цитована фраза була звернена до французької інтернет-авдиторії («щоб не ображати (!) франкомовне (!) населення (!)»).

Але в сфері послуг є окремі оптимістичні приклади. Згадаю один: це мережа ресторанів Дмитра Борисова «Остання барикада», Chicken Kyiv. Вони розташовані в самісінькому центрі Києва і всюди обслуговують українською, меню в них також українською. Такою є свідома політика власника.

Що є і що треба робити

Навіть реальні здобутки мовної політики, досягнуті значною мірою зусиллями громадських організацій та експертного середовища, часто нівелюються або обертаються в свою протилежність, тому що, по-перше, панує хаос на рівні законодавства, нового закону немає, а конституційні норми ігноруються. Проте майбутній закон сам собою не вирішить автоматично проблеми. Тому, по-друге, без дотримання закону через жорсткий контроль і покарання за порушення не варто розраховувати на його втілення.

В цьому немає нічого нового. Так розвивається багато держав: закон, контроль за виконанням його норм і покарання за переступи. Відтак цей контроль стає нормою і входить у кров і плоть. Ясна річ, без політичної волі влади цього досягти буде важко.

Показовими є дані, нещодавно оприлюднені соціологом Іриною Бекешкіною. Мешканці Донбасу на контрольованих територіях вже не тільки не хочуть від'єднуватися від України, але й більшість вважає неприйнятним надання російській мові статусу офіційної. Така ж кількість опитаних, до речі, не підтримує надання територіям, на яких нині діють угруповання «ДНР» та «ЛНР», спеціяльного статусу. Як пише Ірина Бекешкіна, сталася істотна зміна в ідентифікації, бо зламався російський вектор.

На Майдані звучало гасло «Свободу не спинити!». Його вже не згадують, але свободу не спинили. Поступ також не спинити – і в мовному питанні, бо вже виросло покоління, яке наполегливо допомагає владі проявляти свою політичну волю і конвертувати правильну риторику в правильні дії.

Скорочено.

Знакова подія 2017 року в Україні

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

Відкрито пам'ятник Олегу Ольжичу в Житомирі

«Нарід, що забуває минуле,
ніколи не буде нацією»
Андрей Шептицький, Митрополит УГКЦ

Видатному політичному діячеві, українському поетові, археологові Олегу Ольжичу, справжнє ім'я якого Олег Олександрович Кандиба, урочисто відкрили пам'ятник у Житомирі, де він народився 21 липня 1907 року.

Серед численних поважних промовців, які виступали того дня на урочистостях, був і директор інституту літератури ім. Т. Шевченка Національної Академії Наук України Микола Жулинський. «Це історичний день для української нації, – зазначив він у своєму слові. – Адже відновлюється історична і національна справедливість щодо одного з найвизначніших діячів українського національного визвольного руху періоду Другої світової війни. Це знакова подія для Житомира, для всієї України. Ми сьогодні є свідками того, що головні борці за незалежну українську державу поступово входять у національну свідомість і стають справжніми світочами. Ми маємо знати наших українських визначних діячів, шанувати, пам'ятати і наслідувати їх. І тоді ми будемо справжніми українцями. Треба показувати приклад наступним поколінням і виховувати наших дітей на національній пам'яті, на справжніх героях України. Переконаний, що цей пам'ятник буде свідчити всім нам, всьому українському народу про те, що пам'ять про борців, які боролися за волю України, житиме. Вони будуть далі з нами будувати незалежну Україну».

Зростання уваги до героїчної особистости Олега Кандиби (Ольжича) засвідчила також Всеукраїнська науково-теоретична конференція ««Я камінь з Божої пращі». О. Ольжич – поет, учений та його доба», яка відбулася у Житомирському державному університеті імені Івана Франка.

Діялог культур

Лариса КАНЕВСЬКА,
зав. відділу «Музей «іван Франко і Київ»» Музею видатних діячів української культури Л. Українки, М. Лисенка, П. Саксаганського, М. Старицького

«В НАЙМАХ У СУСІДІВ»

Польськомовний доробок Івана Франка

…Хвилини життя невпинно збігали, просочувалися, немов пісок крізь пальці рук, якими давно вже не володів. По смерті «найдорожчого помічника» – сина Андрія заново вчився писати й усе частіше задумувався, що лишав по собі перед відходом за Браму Вічности...

Особливо переймався тим, що сучасники згадували мимохідь або й зовсім обходили мовчанкою його численні праці польською і німецькою мовами. А вони ж складали майже п'яту частину його доробку! До того ж, написані в пору творчої зрілости, коли «розумбистроум» ще не підводив і міг водночас продукувати найрізнорідніший інтелектуальний матеріял: повість поряд зі статистичною заміткою, поезію – поряд із ґрунтовною науковою статтею. Продукувати швидко, невтомно, практично без правок і коректур. Саме тому напередодні власного 40-річного ювілею творчої діяльности й вирішив підготувати до друку переклади найважливіших своїх іншомовних праць 1880-1890-х років і подати їх українському читачеві. Збірочку назвав «В наймах у сусідів» і, попри матеріяльну скруту, видав за власні кошти, що їх дістав як ювілейний дар. Устиг підготувати лише перший том, що побачив світ 1914 року у Львові. А планованих томів – тільки зі статтями суспільно-політичного змісту – мало бути три...

«Оглядаючися своїми споминами в ті часи, проведені «в наймах у сусідів», я з чистою совістю можу сказати, що вони зовсім не були страчені ані для мене особисто, ані навіть для інтересів нашого народу, для яких я власне в тім часі зробив, здається мені, далеко більше, ніж котрий-будь із наших найвидніших діячів того часу», – підсумовував у передмові до своєї збірки вибраних перекладів багаторічну співпрацю з польською періодикою.

Свої перші спроби писати польською мовою Іван Франко робив іще під час навчання у Дрогобицькій гімназії. В архіві письменника зберігся робочий зошит 17-річного Франка-гімназиста, де його рукою, як домашні завдання з польської мови, записано вже досить зрілі й великі за обсягом твори: уривок драми «Jugurta», поезії «Podanie o przybyciu Eneasza do Italii», «Życie jest tylko podróżą» та ін. «Вихований у польських школах, вигодуваний поруч з іншими і польською літературою, я почуваюся сполученим з польським суспільством такими узами, розрив яких дуже багато мені коштував би», – зізнавався Франко пізніше у статті «Дещо про польсько-українські відносини» (1895). А від 1878 року його художні твори, статті на літературні, театрознавчі, фольклористичні та суспільно-політичні теми регулярно з'являються на сторінках таких польськомовних періодичних видань, як «Praca», «Przegląd Tygodniowy», «Kwartalnik Historyczny», «Ruch», «Kraj», «Prawda», «Ateneum», «Przegląd Społeczny», «Głos», «Przyjaciel Ludu», «Wisła» та багатьох інших.

Із багатьма діячами польської культури – Яном Каспровичем, Генриком Біґеляйзеном, Елізою Ожешко, Болеславом Вислоухом, Яном Карловичем, Стефаном Жеромським й ін. Франко був знайомий особисто або листувався. І навіть після болючого розриву з польською суспільністю через появу статті про А. Міцкевича «Поет зради» (1897) роки своєї праці «в наймах у сусідів» не вважав втраченими намарне. «Стільких я маю між поляками друзів, які мені довіряють, писав у статті «Дещо про польсько-українські відносини», так багато радісних і сумних спогадів мене з ними пов'язує, так багато їм завдячую і так щиро в міру можливости готовий віддячуватися, що приписування мені ненависти до всіх поляків звучить у моїх вухах неначе якась вістка з іншого світу. Як українець люблю над усе свій народ і свою народність і прагну в міру своїх сил і можливостей служити їх піднесенню і збагаченню. […] Неблагородним, нечесним і просто дурним способом було б кидання образ на народ, у якому я хотів би бачити опору розвитку і самостійности мого власного народу».

Цьому періоду тривалої і дуже плідної співпраці Франка з польськими періодиками, співпраці подекуди вимушеної, продиктованої потребами заробітку, але значною мірою щиро надхненної бажанням створити «золоті мости зрозуміння й спочування» між двома націями і було присвячено виставку, представлену восени 2017 р. в Музеї видатних діячів української культури в Києві і приурочену до 161-ї річниці від дня народження Івана Франка та 130-річчя початку його активної співпраці з польською пресою, зокрема із газетою «Kurjer Lwowski» (1887-1897), на сторінках якої, за підрахунком бібліографа Мирослава Мороза, з'явилось понад три з половиною сотні Франкових статей і заміток.

Відвідувачі мали змогу оцінити маштаб зробленого Іваном Франком у справі повернення діалогу культур – української і польської, побачивши представлені автографи його польськомовних праць і перекладів письменника, коректурні відбитки окремих статей збірки «В наймах у сусідів» з авторськими правками, раритетні книжкові й журнальні видання Франкової особистої бібліотеки з архіву Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України, а також унікальні фотоматеріяли з фондової колекції Музею.

Простір дії

Євген СВЕРСТЮК

ТРЕБА ЗМІНЮВАТИ СЕБЕ, ЛЮДИ ДОБРІ!

Закінчення. Початок в ч. 5 2015 р.

НАЦІЯ І ДЕМОКРАТІЯ

• Світ поважає країни, які засвітилися духовними проявами.

• Наші погляди звернені на захід не тому, що там вільний ринок, а тому, що там є Закон, Право і Слово, якому можна вірити.

• Власне, в цьому і сенс демократії, щоб відродити особу, вільну творчу людину, здатну ставити високі ризиковані цілі і нести відповідальність.

• Де нема святості і готовности приносити себе в офіру – там нема нації.

• А все тому, що в атмосфері панує підлий страх юрби перед владою, а не острах влади перед народом.

СОВЄТСЬКА КУЛЬТУРА

• Убивання духу було вбиванням життя. Хто вбиває іншого – вбиває і себе. За вбитим життям створюється мертва зона. «Великі зодчі» з нечуваною в історії рішучістю пройшли творцями мертвих зон на землі та в душі.

• Нема жахливішого режиму, як той, що знеособлює, вилучає і скошує осіб, на їхнє місце ставить посаду – посадову легко змінювану людину.

• Фальшива інформація провокує страшні події…

• І перед кожним – різка альтернатива: бути або сином свого народу, або його лукавим наймитом і мародером.

• У страшному експерименті з людини облітає під великим тиском усяка мораль і культура, залишається щось сатанинське, чого не назвеш звірячим, бо у звіра є також якісь звички і обмеження.

• На ґрунті матеріялізму і соціялізму, на дієті наукового раціоналізму великі постаті не виростають.

• В XX столітті замість історії розвитку церковного життя маємо тритомове видання «Мартирологу Української церкви». Замість історії української модерної літератури маємо «Розстріляне відродження». Замість історії розвитку сільського господарства – книги про три голодомори та брошури про «суцільну колективізацію». При цьому ті книжки видані за кордоном…

• У найбільших нещастях винні не тільки ті, хто переступають через закон і сумління, але й ті люди, що не виконали обов'язку: «злоначинаючих спини!»

• Розпад сакральних понять веде до розпаду моралі, а заміна принципу любови ненавистю веде до розпаду суспільства, сім'ї, до виродження особи.

• В нашому царстві слово було то фальшивою посвідкою лояльности, то м'якою подушкою лінивому, то приправою до чарки. Та хіба може бути правда між людьми, які прийняли неправду?

• Практично усі мури, усі глушилки, усі заборони – це сердите плювання проти вітру!

ЗЛО

• Насильні засоби вивертають усі добрі слова і роблять діла диявольськими.

• Ідол віку упав під вагою своїх злочинів.

СУЧАСНІСТЬ

• Криза віри і моральна криза – знак нашого часу, нашого світу.

• Порятунок хворої країни у наших руках. У наших слабких руках…

• Реабілітація добра – ось що стоїть на першій черзі дня. Реабілітація добра означає право і обов'язок робити добро. Не вислужуватись, а служити добру – так, як робили це люди типу Василя Симоненка і Василя Стуса.

• Світ української культури нині виглядає так, як село в снігових заметах. Де-не-де блимають вогники віддалених хат…

• Наш корабель навмання пливе за течіями незвіданими. Команда його звична боротись проти вітру, але незвична стратегічно думати, куди плисти.

• Маємо величезний розгін всепролазного розуму, який переступає табу й обминає принципи, вистраждані драмами й трагедіями найвищих, вибудувані з мудрости Заповітів, зрошені історичним потоком сліз і крови. Маємо ілюзію необмеженої свободи без берегів… Маємо повінь розуму, що одійшов од джерел і глибин Божої мудрости й широко розлився на мілині, до того широко, що втратив русло, напрям і всяку міру.

• Розум без мудрости навчився все замінювати, підмінювати, все виправдовувати. Інфляція слова затопила маєстат слова.

• В людському мурашнику всі так зайняті своїми клопотами, що ніколи на Сонце глянути, не кажучи вже про те, щоб думати про Сонце і Небо. Навіть про Землю – отруєну, засмічену й насичену страшними пущеними в дію механізмами, інерцію яких годі зупинити, – навіть про цю землю гомо сапієнс воліє не думати, бо куди спокійніше думати про свій клаптик землі.

• Але землю вкриває асфальт і бетон, небо затягується димами і ревом моторів, і кудись шалено, в метушливій тривозі летить життя, засмоктує і не залишає тієї чистої години для душі, коли можна замислитись над собою і подумати про головне.

• Будівничі нашого часу навчилися будувати на піску. Інженерно обґрунтовано…

• Апокаліптичних феноменів ми явно не бачимо, як не бачимо радіації від Чорнобиля. Але знаємо: вона йде і нею все просякає.

• Телебачення і жовта преса дезорієнтують більше, ніж колись атеїзм.

• Пошлий світ рівняє усіх одним котком, шоб не було вершин. Він любить гратися в еліту, бо мусить же бути якась приманка – як вектор руху.

• Нема страшнішого, як ставити питання культури на рівні імітаторів культури. Тоді питань нема, і нема ні поєднування, ні відштовхування. Це кучмівський світ, де здача національних позицій під брутальним тиском називається «державотворенням», а ґвалтування сумління на усіх каналах є нормальним «культурним процесом».

• Скільки провінціялізму і тупої самозакоханости, асиміляторів і русифікаторів! О другорядність, яка страшна сила в тобі!

• Там, де перервана традиція, там потрібні героїчні зусилля особи долати труднощі й робити те, що мало робитись у природному плині життя.

• Стоїмо біля уламків знеціненого слова, відносної істини, посоромленого добра і фарбованої краси – як рибалка біля розбитого корита. І гадаємо: чи не починати казку спочатку…

• Чи не тому душа нікчемніє, що в ній перестає жити духова сила і велич предків?

• А, може, для наших матеріяльно розбухлих і морально засохлих лідерів треба створити фільм про свободу вибору? Хто входить в історію, а хто – на смітнику історії. Вибирай! Тільки знай: перша дорога висхідна і важка.

• Ностальгія до світу, в якому особа мала більшу вагу – велику віру і велику снагу – щораз наполегливіше ставить знаки питання над досягненнями проґресу.

• Чи знає хто, як і що можна рятувати? Але вікова естафета духу горить над нами і сяє вічними знаками: рятуймо душу свою.

• Яка б не була прикра правда історичних фактів, але вона має в собі силу гірких ліків.

ЦЕРКВА

• Незрима суть Церкви в тому, що вона – хоронителька цінностей.

• Церкви мають стати привабливими і сповненими ідеалізму. Церква без високої місії – як чоловік без мети. Мабуть, потрібна «критична маса» людей самовідданих і офірних. Люди вражені втомою і збайдужілі, люди «теплі», не здатні нічого змінити. І самі не здатні змінитися.

ПРО СЕБЕ

• Питання бути чи не бути по суті означає: бути собою або ніким! Боротись і не приймати або терпіти і прийняти все як є, а потім знайти свою фальшиву ролю в маскараді навколо влади.

Бути – це бути сином!

Бути – це бути в опозиції, бути зі шпагою.

Моє покоління зробило вибір. Говоримо про десятки імен, бо більшість воліє за краще не бути, а – здаватись.

Правду можна приймати або не приймати. Це вибір. Найлегше оминути її, назвати сумнівною і скинути з пліч обов'язок.

Здаватись – це теж гра, причому ніби безпрограшна, тому прийнятна для більшости.

Насправді тут програють своє призначення, програють своє лице.

Але коли приймати правду – тоді гра за законами чести!

ТАЇНА ЖИТТЯ

• Думаю, найважливішим є те, чого не видно.

• Вихід завжди приходив звідкілясь з-поза меж видимости.

• Народня мудрість дає початок і кінець усім філософіям.

• Вся ніжність людського розуму й душі століттями йшла на те, щоб зігріти надію на краще майбутнє.

• Перед тінню мученика світ смирніє.

• Кожна людина в собі сама мусить розв'язувати ті проблеми, які розв'язуються у світі. Первісний ключ – у людині.

• Ми так мало знаємо про таємницю життя, але здогадуємось, що воно живиться радістю сонячних хвилин. Без них іде повільне згасання…

Афоризми зібрав Роман Павлов

Ніна КАРНИЦЬКА, м. Київ

«А Бог мені помагає,
Мене заступає
І їм правдою своєю
Вертає їх злая».
Псалом 53
Тарас Шевченко

Каїн і Авель були братами.
Каїн Авеля вбив.
А потім доводив усім зі сльозами,
Як він його любив.

І ось зібралось багато Каїнів,
Щоб Авелів бити знов.
Воздвигши ікони Йосипа Сталіна,
Точити невинну кров.

Усюди снаряди, люди поранені,
Спалені дружні мости.
Око несите москальське глянуло
На Українські скарби.

Горе тобі, у братів націлена
Каїнів підлая рать.
Зглянувсь Господь, вже все розділене.
Авелів вам не дістать.

500–ліття Реформації

ЧИ ГОТОВІ ЦЕРКВИ ДО ОНОВЛЕННЯ?

У Київському центрі УКУ відбулася семінар-дискусія «Реформація та ідеї оновлення церковного й суспільного життя в Україні: минуле та сучасність».

Організатори заходу: Інститут історії Церкви, Інститут екуменічних студій, Київський центр Українського Католицького Університету.

2017 рік у світі та в Україні позначений вшануванням 500-ліття Реформації. Християнський світ, реагуючи на тогочасні виклики та кризові явища, усвідомив нагальну потребу церковних реформ. Це зумовило зародження інституційного оформлення та географічного поширення багатьох протестантських течій з одного боку, а з другого – водночас реформаторські змагання охопили й Римокатолицьку Церкву. Східна Європа також прагне до оновлення церковного життя. Реформація суттєво спричинилася до сучасного розмаїття християнського світу та започаткування екуменічного діялогу. **Ідейна парадигма Реформації – готовність і спроможність Церков до постійного оновлення власного церковного та ширшого громадянського життя – залишається напрочуд актуальною сьогодні.**

Під час семінару-дискусії із доповідями та в обговореннях виступили провідні дослідники та аналітики з кількох країн (Нідерландів, Німеччини, Франції, Швейцарії, України), що належать до різних християнських деномінацій та наукових осередків, а також представники церковної ієрархії, державних структур, відомі політичні й громадські діячі.

5 грудня 2017 року у Києві відбулася презентація творів Мартіна Лютера (5 томів) в українському перекладі

Уперше українською здійснено переклад 80 творів чільного ідеолога європейської Реформації XVI століття, чия спадщина змінила обличчя Європи та світу. Такі твори сформували п'ятитомне видання, приурочене до 500-річчя Реформації, відзначення якого підтримане указом Президента України і розпорядженням Кабміну.

З доповідями на презентації виступили В'ячеслав Горпинчук – ініціятор видання і перекладач, священик Української Лютеранської Церкви; Ігор Рудзік – член редколегії, секретар Української Лютеранської Церкви та Людмила Филипович – доктор філософських наук, завідувач відділу історії релігії та практичного релігієзнавства Відділення релігієзнавства Інституту філософії ім. Г. Сковороди Національної академії наук України.

Модератор акції Максим Балаклицький – доктор наук із соціяльних комунікацій, редактор служби новин Медія Групи «Надія».

У п'ятитомнику творів Лютер як реформатор представлений у кількох ролях: проповідник, професор богослов'я, перекладач, богослов і душпастир, суспільний діяч – це твори про реформування тогочасного німецького суспільства, як-от: «Проповідь про шлюб», «Трактат про добрі діла», «Звернення до християнської шляхти німецької нації про покращення християнського стану» тощо, «Приятель» – це радше «апокрифи», застільні бесіди, які записані учнями, друзями Лютера, в яких звучать три головні теми: Боже Слово, Божі діла, сотворіння світу.

Написане Мартіном Лютером виявляється надзвичайно дотичним та актуальним для нашої сучасности.

Дорогі друзі і читачі! Високошановна українська громадо!

Вітаємо Вас із Різдвом Христовим, з Святим Водохрещем, з усіма Празниками та початком Нового року!

Хай буде він для всіх нас і для України благословенним на добро і піднесення життя!

Щиро дякуємо всім Вам за підтримку часопису. Сподіваємось, що у новому році попри великі труднощі з коштами, з Божою допомогою, нам вдасться разом з Вами зберегти «Нашу віру», щоб звучали у ній Ваші думки й шукання, і не загубилась висока мета.

Благодійні пожертви на підтримку нашого часопису можна пересилати на розрахунковий рахунок редакції № 26002300175421 МФО 322669 в Ощадбанку, а також на ім'я головного редактора Раїси Лиші або директора Орини Сокульської – з-поза меж України – через Western Union, в Україні – поштою на адресу редакції: вул. Межигірська, 21, м. Київ, 04071, Україна. Також можна передати, сконтактувавшись персонально.

Тел. редакції: (044) 425-68-06, ел. пошта редакції: nashavira@ukr.net

Тел. головного редактора: +38 067-125-48-50.

Листи можна надсилати як на адресу редакції: вул. Межигірська, 21, Київ, 04071, так і на абонентську скриньку за адресою: Редакція газети «Наша віра», прізвище та ім'я одержувача, абонентська скринька № 283, Головпошта, м. Київ, Україна, 01001.

Нагадуємо, що, посилаючи листа на абонентську скриньку редакції за поштовими правилами, обов'язково треба на першому місці, як адресата, вказувати – «Редакція газети «Наша віра», потім прізвище та ім'я одержувача.

Будьмо уважні і солідарні!

Щоб вистояла і зміцніла Україна у вірі і правді!

Редакція газети «Наша віра»

ПОДЯКА ДОБРОЧИНЦЯМ

Від редакції та усіх читачів газети «Наша віра» складаємо щиру подяку благодійникам, котрі своїми внесками посприяли випуску цього числа: отцю Василю Пишному і парафіянам церкви Святої Покрови с. Рубанівське на Січеславщині, З. Філіпчук, Т. Мачачі, Т. МакКой, О. Бізінському, Т. Огданській, С. Захарову, пані Ларисі і пані Людмилі.

Уточнюємо:

В минулому числі № 11 сталася помилка в прізвищі автора тексту «Хата під стріхою - символ України». Правильне ім'я і прізвище автора статті - **Святослав Ревич.**

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ГАЗЕТУ

У будь-якому поштовому відділенні можна передплатити газету «Наша віра» з кожного наступного місяця, індекс **61671**.

Вартість передплати газети на 1 місяць – 4.80 грн., на 3 місяці – 14.40 грн., на 6 місяців – 28.80 грн., на 12 місяців – 57.60 грн.

Шукайте у «Каталозі видань України» 56 сторінку.

Передплатіть газету собі та подаруйте передплату друзям.

Засновник і видавець – колектив Редакції газети

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР Раїса ЛИША

ДИРЕКТОР Орина СОКУЛЬСЬКА

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕҐІЯ: Раїса ЛИША, Олександер ТКАЧУК, Олесь ШЕВЧЕНКО, Василь ОВСІЄНКО, Юрій ВІВТАШ, о. Іван РИБАРУК, Олександер СУГОНЯКО, Тарас ЧОРНОКОЖА.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР-ОРГАНІЗАТОР: Ольга КАВУН

Комп'ютерна робота: Ірини ОЛІХ

Зайти: вул. Межигірська, 21, 04071

Для листів: Редакція газети «Наша віра», прізвище й ім'я одержувача, а/с 283, Головпошта, м.Київ, 01001, Україна - Ukraine.

E-mail: nashavira@ukr.net; http://nashavira.in.ua/

http://www.nashavira.ukrlife.org Телефон-факс: 425-68-06

Наш розрахунковий рахунок: 26002300175421, МФО 322669 в ОЩАДБАНКУ

Ідентиф. код №22893760 Підписано до друку 29 січня 2017 р.

Газета віддрукована у видавництві «Ліра». Вул. Наукова, 5, м. Дніпропетровськ Наклад 1000 Зам. Реєстраційне свідоцтво КВ N671 від 7 червня 1994 р.